

ကညီအကိုနီပီပုပီတဖန်

*Traditional Karen
Forest Treats*

ကညီအကိၣ်ဖိဖုဖိတဖၣ်

Traditional Karen Forest Treats (Karen Version)

Drum Publication Group

P.O Box 66

Kanchanaburi, 71000

Thailand

drum@drumpublications.org

www.drumpublications.org

လါချံ, ၂၇၄၉ ကညီနံၣ်

April, 2010

ISBN 978-616-7225-17-3

တၢ်ဝှ်ခိၣ်တီ

.....

ကညီအကိၣ်ဖိဖုၣ်တဖၣ်	၁
မ့ၢ်တီၢ်ပံၣ်	၈
ဘျီ (မ့ၢ်စုၣ်ပီၤ, မ့ၢ်စုၣ်ဘျီ)	၁၀
ထွဲ (ဘု, ပအံ)	၁၂
ကိၣ်ကဖီ	၁၄
ကိၣ်ဟ့ၣ်မိၣ်လိၣ် (ကိၣ်ဆီၣ်ဒိၣ်ပိၣ်လိ)	၁၆
ကိၣ်ဘဲဘိ	၁၈
ကိၣ်ဘၢၣ်ဘိ	၂၀
ကိၣ်ပနၢ်သူၣ်	၂၂
ကိၣ်မ့ၢ်ဖီ	၂၄
ပအံဘိ	၂၅
ပအံသူ	၂၆
ပအံဟၢ	၂၇
မ့ၢ်ခွဲၣ်သိ	၂၈

ကိပ်ပအံ (ကိပ်လင်ဘီ)	၂၉
ကိပ်တကွံသင်ချီ	၃၀
သဘုဟိပ်လင်ဝှာ	၃၁
ကိပ်ကမူင်ဆာ	၃၂
မိၤတီၢ်သင်ဝှာ	၃၃
ကိပ်တကွံသင်ဆဲးသိ	၃၄
ကိပ်ခီနီတံၣ်	၃၆
ဖိသွံဒီးဆဲးသိ	၃၈
ဒိပ်ခိပ်သင်ဆဲးသိ	၄၀
ကိပ်ဆဲးသိဟုကိပ်လိပ်	၄၂
ဘျဲးဒဲၣ်ကိပ်ခွံသါ	၄၄
ကိပ်မုၤလှဲ	၄၆
မုၤလှဲဆဲးသိ	၄၈
ကိပ်ထံဖုံၣ်	၄၉
တကွံသင်လှဲ	၅၀
ပအံဘၢ (ပါယုၣ်ပထိးချံဒီးယီၤနီၣ်ထံ)	၅၂
ကိပ်တကွံသင်ဘၢ	၅၄
ကိပ်ဟုဘၢ (ကိပ်အံသင်)	၅၆
ဒိပ်ခိပ်သင်ဘၢ	၅၈
မုၤတီၢ်	၆၀

ထံလူ၁သၣ်ဆဲးသိ	၆၂
ပုဂံ	၆၅
ကိၣ်ဒုၣ်ဒိၣ်	၆၆
ယီၤဖျိထံပီးစံချံ	၆၇
ဒံမုၣ်သၣ်ပီးစံချံအထံ	၆၇
ပီးစံချံထံ (နီၣ်ဝီၤသ့ချံအထံ)	၆၈
မိၤကျိၣ်ထံ (သၣ်မိၤကျၢၤထံ)	၆၉
ဒီးကၣ်ထံ	၆၉

.....

တၢ်ကတိၤလၢညါ

လံာ် “ကညီအကိၣ်ဖိဖုဖိတဖၣ်” အံၤပၣ်ယုၣ်ဒီးကညီလုၢ်လၢ်ထူသန့ကိၣ်ဒီးကိၣ်လၢ ကညီဖိသ့ၣ်တဖၣ်မၤအိၣ်ညီန့ၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအအိၣ်လၢ လံာ်အံၤအပူၤတနီၤဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်အိၤလၢ “လံာ်ကညီမိၢ်လီၤပၢ်စးတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်” လၢသရၣ်မုၢ်လဲၣ် (သၣ်တီၣ်) ကတဲာ်ကတိၤဒီးကွဲးအိၤ, ဝံၤတၢ်မၤကွၢ်အိၤဒီးဘီၣ် ဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်ကွၢ်အိၤတဆံးတက့ၢ်န့ၣ်လီၤ. အါတက့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒီးကိၣ်အက လုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကျိၣ်တၢ်ရၤလီၤလံာ်လဲၣ်အပူၤမၤတၢ်ဖိ, ဒီးပူၤတတၢ်လၢအိၣ်ဘူးအိၣ် တၢ်ဒီးပူၤမၤနီၣ်ဝဲကယဲၢ်မ့ၢ်အသ့ၣ်နီၣ်ဝဲဝံၤ, မၤကွၢ်ဝဲလၢအနီၢ်ကစၢ်ဒီးကွဲးကဒါကွၢ်ဝဲ လီၤတံၢ်လီၤဆဲးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်တုၤအိၣ်ကိၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်တပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ခံတၢ်စီၤလီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘၣ်, မ့ၢ်လၢပူၤကညီအကိၣ်မိၤနီၣ်မိၤသ့ၣ်တဖၣ်ပမၤဘၣ်အိၤညီအယိပမ့ၢ်မၤကွၢ်ဒီးပကသ့ၣ် ညါဘၣ်အတၢ်ခံတၢ်စီၤန့ၣ်လီၤ. ကျိၣ်တၢ်ရၤလီၤလံာ်လဲၣ်တၢ်မၤကရူၢ်မုၢ်လၢလံာ် အံၤကမ့ၢ်လံာ်ကွၢ်သတြီၤတဘျီလၢတၢ်စီၤခိၣ်ကညီအလုၢ်လၢ်တၢ်တုၤအိၣ်ဖိအိၣ်လၢဖိ စီၤလံာ်စီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပသးခုအၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်, တၢ်ဘီၣ်ဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်တၢ်ကမူၤကမၣ်မ့ၢ်အိၣ် တမံၤလၢလၢန့ၣ်လီၤ.

ကျိၣ်တၢ်ရၤလီၤလံာ်လဲၣ်တၢ်မၤကရူၢ်
လါအ့ၢ်ဖြၣ်, ၂၀၁၀ နံၣ်

.....

ကညီအကိုဗိမ္ဗိတဖဏ်

မှီမဆါတနံ၊ အံ၊ ပသးစဲအိဉ်ဝဲဒဉ်ကိဉ်အကလုာ်ကလုာ်လၢအဟဲလၢထံကီၢ်အါဘွဉ် လၢဟီၣ်ခိဉ်ဒီဘွဉ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. နီလဲၣ်ဂ့ၤ, ကိဉ်တကလုာ်ဒီးတကလုာ်အိဉ်ဒီးအတၢ် စံၣ်စါဂံၢ်ထံးခိဉ်ဘိဒဉ်ဝဲလီၤ. နီပသးစဲအိဉ်ဝဲကိဉ်အကလုာ်ကလုာ်လၢပုၤကလုာ်ဂၤ သုၣ်တဖဏ်တုဲအသိးအလီၢ်အိဉ်လၢပကဘၣ်သုၣ်ညါစ့ၢ်ကိးကညီကိဉ်အဂံၢ်ထံးခိဉ် ဘိန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်မနုၤအယိလဲၣ်န့ၣ်ပုၤတကလုာ်အကွၢ်ပနီၣ်အကျါတမံၤန့ၣ်တၢ်သုၣ် ညါအီၤလၢအအိဉ်တၢ်မနုၤလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲပစံးစူးရှ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, စူးကံၣ်ယၢ်ကံၣ်န့ၣ်ပသုၣ် ညါတဘျီယီၤလၢအမ့ၢ်ပုၤယပဉ်ဖိအတၢ်အိဉ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤ, ပဝဲပုၤကညီက လုာ်တခီလဲၣ်, ပတၢ်အိဉ်မနုၤတကလုာ်အိဉ်လၢအဟံၤဖျါထီၣ်ပပုၤကလုာ်အကွၢ်အဂီၢ် လဲၣ်. ပပုၤကညီအတၢ်အိဉ်တၢ်အီၤအါကလုာ်အကျါပုၤကညီအကိုဗိမ္ဗိသုၣ်တဖဏ် မ့ၢ်တၢ်လၢပကြးကၢၤယၢ်ကတီၤစ့ၢ်ကိးအီၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲပယုသုၣ်ညါမၤလိပုၤကညီအကိုဗိမ္ဗိအဂ့ၢ်အကျါန့ၣ်ပသုၣ်ညါဘၣ်လၢကိဉ်တကလုာ် တကလုာ်လၢပုၤကညီဖိတုဲအိဉ်ဝဲန့ၣ်အိဉ်ဒီးအဆၢကတီၢ်ဒဉ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ခီဖျါလၢကညီ ဖိသုၣ်တဖဏ်အိဉ်မူထွဲဘၣ်ထွဲဘၣ်, ဒီးဒီးသန့ၤအသးလၢန့ၣ်ဆၢတၢ်ဖဲအိဉ်ခုးဖဲအိဉ် သံၣ်, တၢ်ထူစံာ်လိာ်ပုၤအယိကိဉ်ဖိဖုဖိလၢအမၤအိဉ်ဝဲသုၣ်တဖဏ်အခိဉ်ထံးဟဲဒဉ် လၢဘု မ့တမ့ၢ် ပအံၤဒီးတၢ်လၢအဟးထီၣ်လၢခုးပုၤသံၣ်ပုၤသုၣ်တဖဏ်ဒီးခီဖျါန့ၣ်ဆၢ တၢ်အိဉ်ဝဲတရံးအဝဲသုၣ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျါလၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤအယိ, ကိဉ်အကလုာ်လၢလံာ် အံၤအပူၤပကတုဲအိဉ်အီၤအဂီၢ်, ပယုဘၣ်တၢ်ပီးတၢ်လိညီဒီးတၢ်လၢာ်ဘျီလၢာ်စ့ၢ်စ့ၢ် ဝဲဒဉ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲဘုဇိၤဟုဇိၤသုၣ်တဖဏ်ပုၤထီၣ်ဒီးဖဲအတမံးဒီးဘၣ်အဆၢတီၢ်န့ၣ်တၢ်မၤအိဉ်ထွဲ, နီန့ၣ် အသိးဖဲလၢခုးတုၤယီၤဒီးတၢ်မၤလုာ်လၢထူသန့တၢ်ကံၢ်စုအမူးအခါန့ၣ်ပကထံၣ်ဘၣ် တၢ်မၤအိဉ်မုၤတီၤလၢတၢ်လီၢ်ကိးတီၤဒီးဖဲကညီတၢ်ကံၢ်စုအမူးအိဉ်ဝဲအလီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢခံလၢပုၤတုၤလၢခဲကနံၣ်အံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဘျီအနံၤမ့တမ့ၢ် မ့ၢ်ဒီးအနံၤန့ၣ်မ့ၢ်နံၤလၢဟံၣ်

လှိုလှိုထူသနူကညီကိပ်ဒီးကိပ်လၢကညီဖိမၤအိၣ်ညီန့ၣ်ဝဲတဖၣ်

ဖိယိဖိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်လၢဟံၣ်ကိးဂၤဒဲးအယိညီန့ၣ်မၤအိၣ်သကိးဝဲတၢ်အိၣ်လီၤဆိၣ်အမ့ၢ်ကိၣ်န့ၣ်လီၤ. တနီၤကစၣ်လီၤဝဲဟ့ၣ်, ဝံၤကကံၣ်ဝဲလၢဆၢၣ်ကံၣ်, ကပံၣ်က့ၤဝဲအထံ, တနီၤကလဲၤဒဲးန့ၣ်တက့ၢ်လၢဒီးတၢ်ဒဲးန့ၣ်အသိးတဆိဘၣ်တဆိတဖၣ်ဒီးတ့ၢ်အိၣ်သကိးဝဲကိၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်န့ၣ်လၢတၢ်တ့ၢ်အိၣ်ကိၣ်န့ၣ်လီၤဆိၣ်တၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်သးခုလီၤဆိဝဲခိဖျိလၢကအိၣ်ဘၣ်ကိၣ်အယိန့ၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးကျဲတဘိလၢအမၤစၢၤမိၢ်ပၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအတၢ်လၢၣ်ဘျုးလၢၣ်စ့ၢ်လၢၣ်စ့ၢ်အဂီၢ်, ဒီးဖိလံၤသ့ၣ်တဖၣ်ကအိၣ်ဘၣ်ကိၣ်လၢအလၢပွဲၤဒီးတၢ်အိၣ်န့ၣ်ဂံၢ်န့ၣ်ဘါန့ၣ်လီၤ. တကးဒ်ဘၣ်, ဟံၣ်ဖိယိဖိတဖၣ်မ့ၢ်တ့ၢ်အိၣ်ကိၣ်လံၤန့ၣ်ဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲတံၤသကိးဟံၣ်ဘူးယိတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အယိမ့ၢ်ကျဲတဘိလၢအမၤဂ့ၤထီၣ်ဟံၣ်ခိၣ်ဟံၣ်ယၢၤတၢ်ရဲလိာ်ဒီးပုၤတတၢ်အတၢ်သ့ၣ်အိၣ်သးအိၣ်တၢ်မၤစၢၤလိာ်သးကဒဲကဒဲန့ၣ်လီၤ.

ကညီဖိသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအအိၣ်ဘျုးထူဘါယွၤအယိတၢ်ဘျုးတၢ်ဘါအမ့ၢ်နံၤလီၤဆိၣ်အမ့ၢ်လၢသံလၢပွဲၤမ့ၢ်တုၤယီၤလံၤန့ၣ်ကညီဖိလၢအဘါဘူးဒးသ့ၣ်တဖၣ်တ့ၢ်အိၣ်ဝဲကိၣ်ဖိနီၤဖိတဂၤလၢအဟံၣ်ဒီးဆုၢ်သကိးဝဲဆူသီခါ (စီၤသီ) အဖျၢၣ်ဒီးလဲၤအိၣ်သကိးအိၣ်သကိး, ဘျုးသကိးဘါသကိးတၢ်လၢဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ပုၤခရံၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်တခါကမၤသကိးအိၣ်သကိးဝဲတၢ်အိၣ်အမူးဒးဒိၣ်ဖဲခရံၣ်အိၣ်ဖျၢၣ်အမူးတုၤယီၤအခါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟံၣ်ဖိယိဖိတၢ်စံးဘျုးစံးဖိၣ်အတၢ်ဘျုးတၢ်ဘါအိၣ်ဝဲအခါမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲကညီဖိလၢအစ့ၢ်န့ၣ်ဒီးမိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ယဲၤအိၣ်ဘူးအခါကတ့ၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲကိၣ်ဒီးကကိးဖိၣ်ဝဲဟံၣ်ဖိယိဖိ, ဘူးတၢ်ကိးဂၤ, ကအိၣ်သကိးအိၣ်သကိးဝဲဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢအဒုးစဲဘူးအါထီၣ်ဟံၣ်ဖိယိဖိန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်န့ၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်နံၤထီၣ်အမ့ၢ်နံၤထီၣ်သီမ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢခူးကံၣ်စုဒီးကညီအမ့ၢ်နံၤလီၤဆိၣ်အဂၤတဖၣ်မ့ၢ်တုၤယီၤအဆၢကတီၢ်ပကထံၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးလၢကညီအကိၣ်အကလုာ်ကလုာ်ဘၣ်တၢ်မၤအိၣ်သကိးအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤအိၣ်ကညီအကိၣ်အကျါအကျဲလၢလံာ်အံၤအပူၤဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကလီၤဆိဒီးတၢ်လီၢ်တတီၤဒီးတတီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟီၣ်ကဝီၤတဘျုးဒီးတဘျုးမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးပုၤတဂၤဒီးတဂၤန့ၣ်လီၤ. အဒိ, ကိၣ်ဟုမိၣ်လိာ် (ကိၣ်ယုၣ် မ့ၢ်တမ့ၢ် ကိၣ်ဆိဒ်ပိာ်လိ) န့ၣ်ပုၤကလံာ်လုာ်ဆိပအံၤကမူၣ်ဝံၤဖိအီၤ, ဒီးပုၤတနီၤနီၤကလံာ်လုာ်ဒီးထၢန့ၣ်အီၤလၢထံချီအကျါ

တဘျီယီန့ၣ်လီၤ. ကိၣ်တနီၤနီၤကလီၤပလိၣ်လီၤအသးဒီးကလုာ်ဂၤအကိုၣ်, တၢ်အံၤ ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကဟဲဒိဖျိအသးလၢကညီဖိသ့ၣ်တဖန်အိၣ်ဘူးအိၣ်တံၢ်ဒီးကလုာ်ဂၤလၢ ကီၢ်အ့ၣ်မုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအံၤအပူၤဒီးကလုာ်တဖုဒီးတဖုကမၤလိန့ၢ်တၢ်လၢတ န့ၣ်ဘၣ်တဖုအိၣ်ယၢ်ခိယၢ်ပၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်န့ၣ်သက့လံာ်အံၤအပူၤ, ပကျဲးစးပာ်ဖျါ ထီၣ်ကိၣ်သ့ၣ်တဖန်လၢကညီကလုာ်သ့ၣ်တဖန်ညီန့ၢ်တ့ၢ်အိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိၣ်တက လုာ်ဒီးတကလုာ်အံၤလီၤဆီလိာ်အသးဒီးကလုာ်ဂၤအကိုၣ်န့ၣ်လီၤ.

မုၢ်မဆါတနံၤအံၤခိဖျိလၢစိတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီ (တၢ်ထုသိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်) အယံ, ကညီ ဖိအါဒံအါဂၤဘၣ်အိၣ်လီၤဖးဒီးအဟံၣ်ဖိယီဖိဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢတၢ်ဖိအိၣ်တ့ၢ်အိၣ် မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟံၣ်ယီတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အဂ့ၤအဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤလီၤဆဲးလီၤစ့ၤဝဲအါမးန့ၣ်လီၤ. လၢ ပျၢၤကညီအတၢ်ကွဲးနီၣ်ကွဲးယါလီၤတံၢ်လီၤဆဲးမ့ၢ်တအိၣ်, ကိၣ်ခိၣ်ခိၣ်တဖန်မ့ၢ်တ အိၣ်န့ၣ်သက့, မိၢ်ပာ်ဖိသ့ၣ်တဖန်ပၤယာ်လုာ်လၢတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖန်အံၤခိဖျိသိၣ် လိမၤယုၤလီၤကွၢ်အဖိအလံၤဖဲအချးအခါ, ဖဲဟါခိလီၤဒီးဖဲအိၣ်လၢဒုးပူၤသံၣ်ပူၤ, လၢတၢ်ထါတၢ်ဆး, တၢ်ထုတၢ်လဲးတၢ်, တၢ်ဖိအိၣ်တ့ၢ်အိၣ်ဒီးအဂၤသ့ၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤ. လၢကျဲးအံၤအယံဖိလံၤသ့ၣ်တဖန်မၤလိန့ၢ်တၢ်ဂ့ၤဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. ခိဖျိလၢဟံၣ်ဖိယီဖိတ န့ၣ်စုာ်စုာ်, ပုၤကလုာ်တဂၤစုာ်စုာ်အတၢ်အဲၣ်စိာ်မူစိာ်ဂၤဒီးပၤယာ်ကညီလုာ်လၢသ့ၣ် တဖန်အယံကညီကလုာ်အကုာ်ပနီၣ်တဖန်အိၣ်မူဒီးဒၣ်တၢ်တုၤလၢမုၢ်မဆါတနံၤအံၤ န့ၣ်လီၤ. မုၢ်မဆါတနံၤအံၤစ့ၢ်ကီးဟံၣ်ဖိယီဖိတန့ၣ်စုာ်စုာ်မၤတၢ်သ့လၢအသနၢ်ဒၣ်ဝဲ ညီညီဖိန့ၣ်လီၤ. တဘျီတခီၣ်ပမ့ၢ်မၤအိၣ်ယုၤပဖိသ့ၣ်တဖန်လၢပုၤကညီအကိုၣ်န့ၣ်က မ့ၢ်တၢ်လၢအဒုးပာ်ထီၣ်ပဖိဆဲးသ့ၣ်တဖန်လၢအကစီၣ်မဲာ်စီၣ်နီၤလၢပုၤကလုာ်အတၢ် သ့တၢ်ဘၣ်ဒီးအဂံၢ်ထံးစဲၤန့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အန့ၢ်, ကမ့ၢ်တၢ်လၢအသ့ၣ်ထီၣ်ဂၢ်ကျၢၤ ဟံၣ်ဖိယီဖိအတၢ်ရူလိာ်, တၢ်ယုတၢ်ဖိ, တၢ်အဲၣ်တၢ်ကွဲးဒီးကသိၣ်လိပဖိသ့ၣ်တဖန် လၢကသ့မၤတၢ်လၢအနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

တကွံလၢ်

လၢတၢ်တုၣ်အိၣ်ကိပ်အဂီၢ်ကညီဖိသ့ၣ်တဖၣ်စူးကါညီနီဝဲဒၣ်တကွံဝါအလၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တကွံအကလုာ်အဂၤအလၢ်န့ၣ်ကကံးကခၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ပှၤစူးကါစ့ၢ်ကီးယၢ် (တကွံမံၤ) လၢအတကံးဘၣ်တကလုာ်အလၢ်န့ၣ်လီၤ. ယၢ်အလၢ်တကလုာ်အံၤမၤအသးဒ်သီးဒီးတကွံဝါလၢ်အသီးန့ၣ်လီၤ. ပှၤသးပှၤသ့ၣ်တဖၣ်ပၣ်န့ၣ်ဝဲတကွံဝါလၢ်လၢအပှၤထီၣ်တဖၣ်, တခိၣ်န့ၣ်ပၣ်န့ၣ်ဝဲသ့သ့ဘၣ်ဘၣ်, ပၣ်ဝဲထဲၣ်ကိၣ်ဘျီဒီးသီးတကွံအထူၣ်အသုတဘၣ်ဒိတဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဝၣ်လၢ်

ဝၣ်သီဃဲၣ်မ့ၢ်ဝၣ်တကလုာ်လၢအမဲထီၣ်လၢထံကျိဖိအနံၤ, ဒီးတမ့ၢ်ဝၣ်လၢပှၤမၤဟံၣ်မၤဃီသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အလၢ်န့ၣ်လၢ်အယိဒီးပှၤစူးကါအီၤလၢတၢ်ဘိၣ်အိၣ်ကိပ်ဒ်အမ့ၢ်မ့ၤတီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆၢ

ပှၤကညီဖိတဖၣ်မၤအိၣ်ခူးန့ၣ်သ့ၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲကထံလၢအခူးကျၢ်ပှၤ, ဒီးလၢအဟံၣ်ခိၣ်ဟံၣ်ယၢ်စ့ၢ်ကီးသ့ၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲဖဲအပီးအလီလၢတၢ်ကံးကထံမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဝံၣ်န့ၣ်ကထံအထံမ့ၢ်ဂ့ၤတအိၣ်ဒ်ဘၣ်အခါအဝဲသ့ၣ်ဘျီန့ၣ်ဝဲလၢသ့ၣ်ဒီးကံးပၤဆံးဝဲအထံန့ၣ်လီၤ. တုၤမ့ၢ်ကထံအထံန့ၣ်အါအါဒီးဖိဝဲ, ဝုၤဝဲတုၤအကဲထီၣ်လၢနီၣ်ကွဲအ့ၣ်(တိလဲ), အံၤသ့ၣ်ဆၢန့ၣ်လီၤ. ဒ်ကလုာ်ဂၤလၢအ့ၣ်မ့ၢ်ထီၣ်ကလံးထံးအသီး, ကညီဖိအကိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အကျါတနီၤမၤယုၣ်ဝဲဒီးတၢ်ဆၢန့ၣ်လီၤ. ညီနီပှၤကညီဖိသ့ၣ်တဖၣ်စူးကါဝဲနီၣ်ကွဲအ့ၣ် (ကထံလီၤသကၢၤကိၣ်လိၣ်), အံၤသ့ၣ်ဆၢ, ကွဲစီမ့ၢ်တမ့ၢ် ကနဲစီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဟုကမူၣ် မ့တမ့ၢ် ပအံကမူၣ်

မၤန့ၢ်ဟုသး မ့တမ့ၢ် ပအံသးဝံၤစုၣ်လီၤအီၤလၢထံတမ့ၢ်ထူၣ်ဝံၤထီၣ်သးကွံၣ်အထံဒီးယီၢ်ဘျးအီၤလၢဆၢၣ်ပှၤတက့ၢ်. မ့ၢ်ဘျးထီၣ်န့ၣ်မၤန့ၢ်ဖုဂ့ၤတၢ်ဒီးဂ့ၤန့ၢ်အကမူၣ်တက့ၢ်. ဝံၤဒီးယီၢ်အီၤတဘျီဝံၤတဘျီ, ဂ့ၤအီၤကွၢ်ကွၢ်တုၤနမၤန့ၢ်ဟုကမူၣ်တက့ၢ်.

သယံကမူၣ်

သယံကမူၣ်အံၤပှၤစူးကါစွဲၣ်ကီးလၢကိၣ်တနီၤအကျါန့ၣ်လီၤ. မုၢ်မဆါတနံၤအံၤပယု
ပှၤသယံကမူၣ်လၢကျးပူၤသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, နမ့ၢ်တီၢ်န့ၢ်အီၤလၢနကစၢ်ဒၣ်နဲ
န့ၣ်ကဝုၤဒိၣ်တက့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

နံၣ်သိထံၣ်

နံၣ်သိချံၣ်သိန့ၣ်နကဘၣ်ယီၢ်အီၤလၢဆၢၣ်အပူၤ မ့တမ့ၢ် နကဘၣ်တီၢ်ဘျးအီၤဘျး
ဘျးတုၤအထံၣ်ယုၤထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝံၤဝုၤထီၣ်အီၤတုၤအထံၣ်လီၤသံး, ဒီးအသိထီၣ်တစု
တက့ၢ်. နံၣ်သိထံၣ်အံၤတၢ်စူးကါစွဲၣ်ကီးအီၤလၢသိဖူၤခိၣ်စွဲၣ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

ယီၤနီၣ်ထံ

မုၢ်မဆါတနံၤအံၤ, ယီၤနီၣ်ထံသ့ၣ်တဖၣ်ပယုပှၤန့ၢ်အီၤလၢကျးသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤလၢအ
ဒါမ့ၢ်ဂ့ၤ, အကမူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤသ့ၣ်လံၣ်န့ၣ်လီၤ. နမၤန့ၢ်ယီၤနီၣ်ထံလၢနကစၢ်ဒၣ်ဝဲသ့ၣ်စွဲၣ်ကီးန့ၣ်
လီၤ. နကလိၣ်ဘၣ်ဝဲနီၣ်တၢ်ယီၤသၣ်, ယီၤသၣ်, ဒီးထံပျဲ (တၢ်ကံးညၢ်ပျဲထံ) န့ၣ်
လီၤ. ယီၤသၣ်အကမူၣ်လၢနတၢ်န့ၢ်အီၤတဖၣ်ဘံးအီၤလၢထံချီကလၢအကျါဝံၤပျဲ
ထီၣ်ကွံာ်အသံးသ့ၣ်တဖၣ်စီစီတက့ၢ်. ယီၤသၣ်အသံးလၢတၢ်ပျဲအီၤဝံၤတဘျီတဖၣ်
ဘံးဒီးပျဲကဒီးအီၤခံဘျီတက့ၢ်. နကမၤန့ၢ်ယီၤနီၣ်ထံလၢနကစၢ်မၤဝဲန့ၣ်လီၤ.

ယီၤသၣ်သိ

ယီၤနီၣ်ထံလၢနဘံးန့ၢ်အီၤတဖၣ်နကဘၣ်ဝုၤထီၣ်အီၤတုၤလၢအထံၣ်လီၤသံး, ဒီးအသိ
ဟဲထီၣ်တစုန့ၣ်လီၤ. ဖဲအထံၣ်လီၤသံးအခါနကဘၣ်မၤစၢ်လီၤနမ့ၢ်အူၤန့ၣ်လီၤ. နမၤ
ယီၤနီၣ်ထံမ့ၢ်အါဒီးနကမၤန့ၢ်ယီၤသိအါအါန့ၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်ယီၤနီၣ်ထံလၢတၢ်ပှၤန့ၢ်အီၤ
လၢကျးပူၤတဖၣ်တၢ်မၤယီၤသၣ်သိတသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

လှိုလှိုထူသန့်ကညီကိပ်ဒီးကိပ်လာကညီဖိမအိပ်ညီနုဝဲတဖန်

တၢ်တၢ်အိပ်ဖိအိပ်အတၢ်ဖိတၢ်လံၤတနီၤ

၁. ဆၢၣ်ဂံၢ်

၂. နီၣ်ဒိကွၢ်

၃. ဆၢၣ်

၄. သပၤဟၢတကလုာ် (ပီၤဟၢ)

၅. ဝၢ်သီယၢ်အလၢ် (ဝၢ်ကး)

စ:ထိပ်ဖဲအံၤ

မုၤတိၢ်ပံၤ

တၢ်လာအလိၣ်တဖန်

ဆၢၣ်တဖျၢၣ်

ကျိၣ်

ပအံ

နံၣ်သိၣ်ချံ မ့တမ့ၢ် သဘ့ဟီၣ်လၢ် မ့တမ့ၢ် ဖုၣ်

သပၤဟၢၤ

ကီၢ်လၢ်

ပတုအိပ်အိပ်အိပ်

စုဉ်လီၤပာ်ပအံတနၢ မ့တမ့ၢ တဂီၤမုၢ်ထူၣ်တက့ၢ. ပအံမ့ၢလၢပယီၢ်န့ၢအိၣ်န့ၢက
ဘၣ်မ့ၢအချံစိတစးၣ်သိးပတိၢ်အိၣ်ကဘျးဂ့ၢအဂီၢ်လီၤ. ဟၢမံထီၣ်ပအံတက့ၢ.
ဆၢၣ်န့ၢ်ဖျၢအိၣ်လၢနံၣ်သိကမူၣ်လၢန့ၢဝဲၣ်ဒီးတိၢ်ယၢ်အိၣ်န့ၢ မ့တမ့ၢ ဖုစၢ်, မ့တမ့ၢ
သဘ့ဟီၣ်လၢန့ၢတက့ၢ. နံၣ်သိချံန့ၢနဘၣ်ဝဲၣ်မံအိၣ်တစးဒီးတိၢ်ဘျးအိၣ်န့ၢလီၤ.
ညီၣ်တၢ်မၤဝဲလၢနံၣ်သိချံသူန့ၢလီၤ.

နဟၢပအံမ့ၢမံဒီးဒၢန့ၢလၢဆၢၣ်အပူၤဒီးတိၢ်အိၣ်ဖဲအကီၢ်အခါန့ၢတက့ၢ. ဖဲနတိၢ်န့ၢ
ကျံၣ်စ့ၢ်ကိးနဘၣ်ဖျၢအိၣ်လၢနံၣ်သိအကမူၣ်ဒ်သိးအသုတစးဘျးပတဂ့ၢအဂီၢ်န့ၢ
လီၤ. တုၤပအံအဖျၢၣ်ဖိတဖၣ်ဘျးတစု, ကဒိကိၣ်လိၣ်ထီၣ်ဒီးကဲထီၣ်ဝဲမ့ၢတိၢ်ပံ
န့ၢလီၤ. ပာ်လီၤအိၣ်လၢကီၢ်လၢတဘျးအပူၤဒီးမၤသလၣ်လီၤအိၣ်တက့ၢ.

ဖဲအကီၢ်အခါပကူးလီၤအိၣ်တလိၣ်တလိၣ်ဒီးဟံအိၣ်လၢလိခိအပူၤဒီးပအိၣ်တဘျီလီ
သ့ဝဲလီၤ. မ့ၢစုဉ်လီၤဒီးကူးလီၤအိၣ်တဘျးတဘျး, ကူးဒ်ဆၢၣ်အနၢၣ်ယဲၢ်နၢၣ်ဂ့ၢ,
သၢနၢၣ်ဂ့ၢလွံၢ်နၢၣ်ဂ့ၢ, ဒ်ဖိတဖၣ်ဒီးဆဲးသိက့ၢအိၣ်တက့ၢ. တၢ်အလိၣ်ဒိၣ်က
တၢ်မ့ၢဖဲပဒၢန့ၢလီၤအိၣ်လၢခွဲပူၤန့ၢကယၢ်ကယဲအိၣ်တက့ၢ.

ဆၢၣ်ဒီးကျံၣ်တအိၣ်ဘၣ်အလီၢ်ပစူးကါလၢဆၢၣ်တိၢ်ဒီးဆၢၣ်တိၢ်ဘိသ့လီၤ. နမ့ၢတိၢ်
လၢဆၢၣ်တိၢ်ဒီးနကမၤန့ၢမ့ၢတိၢ်ပံအဘျးဆဲးန့ၢလီၤ.

ဘျို (မုၤစုၣ်ပီၤ, မုၤစုၣ်ဘျို)

တၢ်လၢအလိၣ်တဖန်

ပအံ

ဝန်ဘျို

တကွံလၢ မ့တမ့ၢ် တၢ်အလၢတမံၤမံၤလၢကကိၣ်တံၢ်ဘျိုအခိၣ်

ပတုအိပ်အိၤဒ်အံၤ

စုၣ်လီၤပၢ်ပအံၤဒီးကျိၣ်န့ၣ်ဝၣ်ဘျီတကပိၣ်တကပိၣ်, မၤကဆဲးကဆိအိၤဝံၤဒၣ်ပအံၤ
ဒီးထံတက့ၢ်. မ့ၢ်ဝံၤတ့ၤအိၤလၢမ့ၢ်အူ, တ့ၤဆိအခိၣ်တခီဝံၤဒီးတ့ၤက့ၤလၢအခံတခီ
တက့ၢ်. တရံးအိၤယၢ်ဒီးယၢ်ဒိဝၣ်ဘုၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. ပုၤသးပုၤစံးဝဲ,

လံာ်လုာ်ကွီၤယီးကနဲဘျါ

မၤယုၤယိၤဖိစၢ်လၢ်တြၢ

လဲၤလၢပိာ်လါစံာ်ကတိၤ

သးလိဖိစ့ပျိာ်တဘိ

နတ့ၤဘျီလၢမ့ၢ်အူမ့ၢ်မံလံးဒီးဝၣ်အဘျီခိၣ်န့ၣ်ကကိၢ်ယိာ်ဝဲတစးလီၤ. ဒ်သိးနအိး
အိၤကညီအကိုၢ်, နသ့ၣ်ဘူလီၤဝၣ်အဘျီသ့ဝဲစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်မၤကွံာ်အဖံးဒီး
ကူးလီၤအိၤတကူာ်တကူာ် မ့တမ့ၢ် တကဝီၤတကဝီၤဒီးဖၢနၢ်အိၤလၢခွးပူၤယံယံ
လၢလၢတက့ၢ်. နဝၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်ဝၣ်ဘျီမးဒီးအသဘျးကအိၣ်ဝဲလီၤ. မ့ၢ်ခုၣ်ဒီးနဆဲး
သိအိၤသ့ဝဲလီၤ. တဘျီယပၣ်တဂၤပုၤတူၢ်လိာ်အိၤလၢမ့ၢ်စုၣ်ပီၤ, အဝဲကွၢ်ကိာ်ဒီး
တဲဝဲ, ပုၤကညီတဖန်မၤတၢ်သ့မးလီၤ.

ထွဲ (ဘု, ပအံ)

တၢ်လာအလိပ်တဖန်

ဘု မ့တမ့ၢ် ပအံ (ဖဲအပှ်ထီၣ်ဒီးတမံဒဲးအဆၢကတီၢ်)

ဆၢၣ်

ကျိၣ်လာအခိၣ်ပၤ

သပၤပှ်ဝါအခံဖျိ

ပတုအိပ်အိပ်အိပ်

တၢ်လၢဘုထွဲန့ၣ်မ့ၢ်ကညီအတၢ်အိပ်တမံၤဒီးပှၤသးပှၤစံးဝဲ၊

ဆံးမုၢ်ထီၣ်လၢခူးမုၢ်သံ

မၤယုၢ်စီလၢညၣ်တဘံ

လၢခူးသံဆံးမုၢ်ထီၣ်ပှၤ

မၤယုၢ်စီလၢယၢလၢထွဲ

ဖဲဘု မ့တမ့ၢ် ပအံၤပှၤထီၣ်တမံၤဒီးဘၣ်အဆၢကတီၢ်ပှၤလဲၤဘုန့ၢ်ဒီးဝဲၣ်လၢသပၤပှၤဝါအခံဖျိအပူၤဒီးပှၤတီၢ်အီၤလၢဆၢၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. နကျၢ်အခိၣ်န့ၣ်ကဘၣ်ပၤဒီးနတီၢ်အီၤ (ဆုအီၤ) န့ၣ်နစုဘၣ်ဆုၣ်ဒ်သိးဘုစၢ်န့ၣ်ကဘၣ်ဘၣ်ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နဘၣ်တီၢ်စ့ၢ်ကီးအီၤချ့ချ့တချုးအခုၣ်လီၤဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်ခုၣ်လီၤန့ၣ်နဆုဘၣ်ဘၣ်အီၤတကဲထီၣ်ဘၣ်. အမဲၣ်ညါကကမူၣ်ကွံၣ်ဝဲဒၣ်လီၤ. တုၤနတီၢ်အီၤဝံၤဒီးယၢကွံၣ်အဖုအနံး, တၢၤကွံၣ်အမိၤဒီးအိၣ်တုၤန့ၣ်မ့ၢ်ထွဲန့ၣ်လီၤ.

ထွဲန့ၣ်နအိၣ်အီၤဖဲတၢ်ကီၢ်အခါဘဲမးလီၤ. နမ့ၢ်ပၤယံၣ်ဒီးနဝဲၣ်အိၣ်က့ၤအီၤမ့ၢ်ဂ့ၤနဆဲးသိအီၤလၢသိကီၢ်ကီၢ်န့ၣ်ဟဲကဖိထီၣ်က့ၤဒီးဘဲဒိၣ်မးလီၤ. မ့တမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးနမၤန့ၢ်တၢ်နီၤထံ, အံၤသၣ်ဆၢကီၢ်ကီၢ်ဒီးနဖၤန့ၣ်အိၣ်အီၤဘဲစ့ၢ်ကီးလီၤ.

ကိပ်ကဖိ

တၢ်လာအလိၣ်တဖၣ်

တကွံဝါသၣ်မံ

ဟုကမူၣ်

တီလဲ

ဆိၣ်ဒၣ်

အံသၣ်

ယီၤနီၣ်ထံ

သဘ့ဟီၣ်လၢ

ပတုအိပ်အိၤဒ်အံၤ

နကဘၣ်ဝဲၣ်မံၣ်ပၤသဘုဟီၣ်လၢဝံၣ်သ့ၣ်ဖးအိၤဒီးအူသ့ၣ်ကွၢ်အဖံးဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မူၣ်မူၣ်နီၣ်နီၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဝံၤဒီးမၤဘျးလီၤတက့ၢ်သ့ၣ်အမံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဝံၤ, ကျဲၣ်ကျိယုၣ်အိၤဒီးဟုကမူၣ်, လူလီၤယီၤနီၣ်ထံ, ဖၤန့ၣ်လီၤဆိၣ်ဒၣ်တဖၣ်ဖိဒီးစံၣ်ယုၣ်အိၤဒီးထံတုၤအဘၣ်ဂီၢ်မူၣ်မူၣ်နီၣ်နီၣ်တက့ၢ်. ဟုလၢနကျဲၣ်လီၤအံၤကဘၣ်သကၤဝဲဒီးပံၣ်တဖၣ်, နၢ်သက့ထံတဘၣ်အါတလၢဘၣ်. ခွဲးခွဲးအိၤတကပၤယီၤ, အဒိ-နမ့ၢ်ခွဲးခွဲးလၢအထွဲန့ၣ်ခွဲးခွဲးအိၤဒ်န့ၣ်တပယုၣ်ယီၤတက့ၢ်.

မ့ၢ်ဝံၤန့ၣ်နကဘၣ်ဟၢအိၤန့ၣ်လီၤ. နဟၢအိၤသ့အကလုာ်ကလုာ်လီၤ. နကွီၤန့ၣ်တက့ၢ်လၢသံသိၣ်ကွီၤစူခံအသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, နကွီၤန့ၣ်အိၤလွံၢ်နၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤဒီးထၢန့ၣ်လီၤဟုလၢနကျဲၣ်ကျိယုၣ်အိၤအံၤတဘၣ်တဖၣ်ဒီးဟၢဒီးန့ၣ်သ့ဝဲလီၤ.

မ့တမ့ၢ် ထၢန့ၣ်လီၤလၢလီၤခိကသူခွဲးအပူၤပုၤထီၣ်လီၤခိတဝဲဒီးဟၢဒ်န့ၣ်သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. နဖၤန့ၣ်လီၤဟုမ့ၢ်ဝံၤအဖိခိၣ်န့ၣ်ဘျီၣ်လီၤသဘုဟီၣ်လၢနဝဲၣ်မံၣ်ပၤအိၤန့ၣ်တက့ၢ်. ဝံၤဒီးနဟၢထီၣ်အိၤလၢသပၤဟၢအပူၤသ့လံန့ၣ်လီၤ. နကဘၣ်ဟၢအိၤအစၢၤကတၢၢ် ၃၀ မံးနံး, ဝံၤဆဲးကွၢ်အိၤဒ်သိးနကသ့ၣ်ညါလၢမ့ၢ်အမံတမံလဲၣ်တက့ၢ်. မ့ၢ်တမံးဒီးဘၣ်န့ၣ်ဟၢကဒီးအိၤတုၤအမံတစုတက့ၢ်.

ဒ်သိးနကသ့ၣ်ညါလၢကိၣ်ဟၢအံၤမံတမံအဂီၢ်, မၤန့ၣ်နီၣ်က့ကဆိတဘိဒီးဆဲးလီၤကွၢ်လၢအကံၢ်သးတိတိတုၤအတုၤလီၤလၢကိၣ်အခံးဝံၤထုးထီၣ်ကွၢ်အိၤတက့ၢ်. နမ့ၢ်ထံၣ်ဟုဝဲဘူးလၢနီၣ်က့စိးခံလၢအဝါန့ၣ်နဘၣ်သ့ၣ်ညါလၢကိၣ်အံၤတမံဒီးဘၣ်, ဟုမ့ၢ်တဝဲဘူးလၢအဝါနီၣ်တဖၣ်လၢဘၣ်န့ၣ်ကိၣ်အံၤမံလံန့ၣ်လီၤ.

ကိပ်ဟုမိပ်လိပ်

တၢ်လာအလိပ်တဖ်

ပအံကမူန

နီၣ်ကွအုၣ် (တီလဲ) မ့တမ့ၢ် အံသၣ်ဆၢ

ယီၤနီၣ်ထံ

အံသၣ်

ပတုအိပ်အိၤဒ်အံၤ

ပကီးစွာကီးအိၤလၢကိပ်ယုၣ်, ကိပ်ဆိဒ်ပိပ်လိ မ့တမ့ၢ် ကိပ်ထီၣ်ဖိန့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ် မၤလၢနီၣ်ကွဲအ့ၣ်န့ၣ်, နကဘၣ်စုၣ်ကဘုၣ်လီၤအိၤန့ၣ်လီၤ. ကၢပအံၤကမူၣ်ဒီးထံ တုၤအကိပ်လိၣ်ထီၣ်လၢနလံာ်လုၢ်အိၤန့ၣ်တစုတက့ၢ်. ဝံၤနကဘၣ်လံာ်လုၢ်အိၤတ ဖျၢၣ်ဖိ, တဖျၢၣ်ဖိန့ၣ်လီၤ. နလံာ်လုၢ်အိၤမ့ၢ်ဆံးန့ၣ်ကဂ့ၤဒိၣ်တစးန့ၣ်လီၤ. လိခိ ဘၣ် မ့တမ့ၢ် ကိၢ်လံာ်လၢနကဟံးလီၤနကိပ်ဖျၢၣ်ဖိန့ၣ်နကဘၣ်ဘျဲၣ်လီၤပအံၤကမူၣ် တစးဖိဒ်သီးနဟံးလီၤကိပ်အဖျၢၣ်ဖိအသုတစးဘူးလိၣ်အသးတဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲနလံာ်လုၢ်ကိပ်လီၤတတ်အခါနဒိထီၣ်ဟံးထံချီတသပၤလၢလၢၢ်ဆိခိၣ်သုလံဝဲန့ၣ် လီၤ.

နလံာ်လုၢ်အိၤမ့ၢ်ဝံၤန့ၣ်ထၢန့ၣ်လီၤအိၤလၢထံချီသပၤအပူၤ, ထၢန့ၣ်လီၤအိၤကယီ ကယီဖိဒ်သီးထံကိၢ်သုတဖျိးဘၣ်နၢအဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. ဒီးအိၤ ၂၀ မံးနံးဒီးဖဲဟုမိၣ် လိၣ်တဖၣ်မံထီၣ်အဆၢကတီၢ်လူလီၤယီၤန့ၣ်ထံ, ထၢန့ၣ်လီၤတၢ်ဆၢဒီးထၢန့ၣ်လုၢ်အံ သုၣ်တစးတက့ၢ်. ဝံၤဘျၢၣ်ခုၣ်လီၤတစး, အီၤကွၢ်အဟီ, အဆၢ, အဝံၣ်သိဘၣ်လိာ် ဧါတက့ၢ်.

နမ့ၢ်ချီလီၤဆီဟုဝံၤလူလီၤပာ်အိၤလၢသပၤအဂၤတဖျၢၣ်အပူၤန့ၣ်သုစွာကီးလီၤ. န မ့ၢ်အဲၣ်ဒီးလၢအထံသကၤတစးတခီမၤန့ၣ်ပအံၤကမူၣ်ကျဲလီၤအိၤလၢထံခုၣ်တစးဝံၤ လူလီၤကျဲၣ်ကျီယုၣ်အိၤလၢကိပ်အကျါတက့ၢ်. ဟုမိၣ်လိၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ထီၣ်ဖိခဲလၢာ် န့ၣ်နဘၣ်သုၣ်ညါလၢအမံလံန့ၣ်လီၤ.

ကိပ်ဘဲဘိ

တၢ်လာအလိၣ်တဖၣ်

ဟုကမူၣ်

ထွံၣ်အုၣ်နၢလၣ်စ့ၤကိၣ်ဘုၣ် (မ့ၢ်အိၣ်ဒီး, မ့ၢ်တအိၣ်တလိၣ်ဘၣ်)

ယီၤသၣ်

နံၣ်သိ

အံၤသၣ်ဆၢ

သပၤဟၢ

ပတုအိပ်အိၤဒ်အံၤ

ပကီးစွဲကီးအိၤလၢကိပ်ထူၣ် မ့တမ့ၢ် ကိပ်ဘဲဘဲန့ၣ်လီၤ. ကိပ်ဘဲဘဲအံၤပှၤမၤအိၤ သုအကလုာ်ကလုာ်လီၤ, ကျဲလၢပကွဲးအိၤခဲအံၤန့ၣ်တၢ်မၤအိၤအဘိဂၤဝဲ, ဒီးဖျါဂၤ ဝဲန့ၣ်လီၤ. ပှၤကညီအကိုဦးဖုဖုတဖုန့ၣ်မ့ၢ်ပၣ်ယုာ်ဒီးထွံၣ်အုၣ်နၢလၢ်မးနၢမူဒိၣ်တစး န့ၣ်လီၤ. ထွံၣ်အုၣ်နၢအလၢ်န့ၣ်ဒီးန့ၣ်အိၤလၢအဘိၣ်ဝံၤတၢ်ဘျးအိၤဒီးစုၣ်ကဘုၣ် အိၤလၢထံခုၣ်ကျါတက့ၢ်. မၤန့ၣ်ထဲအထံဒီးစံၢ်ယုာ်အိၤဒီးဟုကမူၣ်လၢထံခုၣ်တက့ၢ်. ဟုလၢတၢ်စံၢ်အိၤန့ၣ်ချီထီၣ်အိၤတုၤဟုမံထီၣ်တစးန့ၣ်တက့ၢ်. ဟုမံတမံလဲၣ်န့ၣ်နမ့ၢ် ဆဲးကွၢ်အကံၢ်သးလၢနီၣ်ကုန့ၣ်အကမူၣ်တစးဘူးလၢနီၣ်ကုခိၣ်ထိးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝံၤ ဒီးစိၣ်ပၣ်ခုၣ်လီၤအိၤဒီးစံၢ်ဘၣ်ဂီၢ်အိၤတက့ၢ်.

မၤစီၣ်စုၣ်လၢသိတစးဖိဒီးလံာ်လုာ်ကိပ်ဆဲးန့ၣ်ဒီးစုၣ်ဆၣ်တစးလၢအခိၣ်စုၣ်စုၣ်သိး ဒီးဘဲဘဲအသိးဒီးပၣ်လီၤအိၤလၢကီၢ်လဲၢ် မ့တမ့ၢ် လီၤခိဘၣ်အပူၤတက့ၢ်. နလံာ်လုာ် အိၤမ့ၢ်ဝံၤန့ၣ်ဟၢထီၣ်အိၤလၢသပၤဟၢအပူၤယံာ်တစး, အစ့ၤကတၢၢ် ၂၀ မံးနံးတ က့ၢ်. ကဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢတၢ်မၤအိၤအါစ့ၤအဖီခိၣ်လီၤ. မ့ၢ်အါနဘၣ်ဟၢအိၤ ယံာ်န့ၣ်လီၤ.

ဝံၤဒီးကိန့ၢ်လီၤသၣ်တဖျါဝံၤတၢ်န့ၣ်အယဲၤတက့ၢ်. နနံၣ်သိမ့ၢ်အိၣ်စုၢ်ကီးနကျဲယုာ် အိၤသ့န့ၣ်လီၤ. ဝဲန့ၣ်နံၣ်သိတစးဒီးတၢ်ဘျးအိၤထဲတစးဒီးအံၤသၣ်ဖဲအဘၣ်တက့ၢ်. ဖဲနဟၢကိပ်ဘဲဘဲမံအခါပၣ်လီၤအိၤလၢလီၤခိအပူၤတလီၤခိဖဲအိၣ်လၢာ်ဒီးအဖီခိၣ်န့ၣ် ဘျဲလီၤယီၤသၣ်ဝဲဒီးနံၣ်သိဝဲတက့ၢ်. နမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးအိၣ်အဆၢန့ၣ်ဘျဲလီၤအံၤသၣ် ဆၢဖဲအဖီခိၣ်တစးတက့ၢ်. တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်-နအိၣ်ထွံၣ်အုၣ်နၢလၢ်မ့ၢ်တဘဲဘဲန့ၣ်န မၤထဲဟုကလီကလီန့ၣ်သ့

စုၢ်ကီးလီၤ.

ကိပ်ဘျာပ်ဘီ

တၢ်လာအလိပ်တဖန်

ဟုသး

ယီၤန့ၢ်ထံ

ထူၣ်

အံၤသိၣ်ဆၢ

သပၤ၊ မ့တမ့ၢ် လီၤခီလာတၢ်မၤဖျိအခံတဆူတဆူ

သပၤ၊

လာ်ဆိပ်ဝါ

ပတုအိပ်အိၤဒ်အံၤ

မၤန့ၢ်ထူၣ်တစးဒီးကျဲလီၤလၢထံတစးအပူၤဝံၤပာ်ဆုံထီၣ်အထံတက့ၢ်. သ့စီဟုသး စီစီဝံၤကံၣ်ဘျးအီၤလၢဆၢၣ်ကံၣ်အပူၤတက့ၢ်. နမ့ၢ်စုၣ်လီၤဆိဟုသးလၢစ့ၤန့ၣ်ရံၣ်အ တီၢ်ပူၤဝံၤမးကံၣ်ဘျးအီၤန့ၣ်ကဘျးညီတစးန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဝံၤဟုလီၤသကၤလၢနကံၣ်န့ၢ် အီၤတဖန်ကျဲၣ်ကျိအီၤဒီးထူၣ်အထံဆုံဒီးခွဲးခွဲးအီၤတုၤအဘၣ်ဂီၢ်တစုတက့ၢ်.

ချီထီၣ်အီၤလၢမ့ၢ်အူခိၣ်, ဝုၤအီၤတုၤလၢဟုမံၤဒီးလီၤသကၤမူၢ်မူၢ်နီၢ်နီၢ်တက့ၢ်. မ့ၢ် ဝံၤဘျၢၣ်လူလီၤလၢသပၤခံၣ်ဖျိ မ့တမ့ၢ် လီၤခိၣ်ဖျိအပူၤဒီးစိၣ်ကဖိထီၣ်အီၤလၢသပၤ လၢအအိၣ်ဒီးထံခုၣ်အဖိခိၣ်ဝံၤဆိၣ်လီၤအီၤကယီၤကယီၤတက့ၢ်. ဟုကလီၤတၢ်ဝဲလၢ ထံခုၣ်အကျါဖုၣ်ကိၣ်ဖိတဘိတဘိန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဝံၤနကမၤန့ၢ်ကိၣ်ဘၢၣ်ဘိအသံးန့ၣ် လီၤ. ဖဲအံၤနမ့ၢ်ထၢန့ၣ်လီၤလၢဂံၢ်ဆိၣ်ဝါန့ၣ်ကိၣ်ဘၢၣ်ဘိအဘိသ့ၣ်တဖန်ကဆိၣ်ဝဲဂ့ၤ ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.

ကိၣ်ဘၢၣ်ဘိအံၤပူၤအိၣ်အီၤဒီးအံၤသၣ်ဆၢ မ့တမ့ၢ် နီၣ်ကွဲးအုၣ်အထံသ့လီၤ. နမ့ၢ်မၤ လၢယီၤန့ၢ်ထံန့ၣ်မၤလီၤဆိယီၤန့ၢ်ထံတကပၤ, ကျဲယုၣ်ဒီးအံၤသၣ်ဆၢဒီးအံၤသၣ်ဝံၤ အီၤကွၢ်အဆၢအဘျါတက့ၢ်. တၢ်လၢပကဘၣ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်, နမ့ၢ်မၤဟုသး ၄ ဖိုး (၄ ဘၣ်) န့ၣ်, ယီၤသၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်တဖျၢၣ် (လၢအဒိၣ်ဒီးအသံးဂ့ၤ), ထူၣ်ဖဲအကြးဒီး အံၤသၣ်ဆၢဖးဖိကံၣ်လိန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤနကမၤကိၣ်ဘၢၣ်ဘိအဂီၢ်, နပူၤန့ၢ် ဟုကမူၢ်ဒီးယီၤန့ၢ်ထံလၢကျးသ့ၣ်တဖန်အပူၤသ့ဝဲလံန့ၣ်လီၤ.

ပူၤတနီၤမၤနၢမူထီၣ်ဝဲခိဖျိခွဲၣ်ဝဲပနဲတကူၢ်လၢယီၤသၣ်ကုအလီၤ, ဟံဝဲလၢကိၣ်အ ကျါလၢသပၤပူၤ, ကးတံၢ်ဝဲသပၤအခိၣ်တစိၣ်ဖိဝံၤထူးကွဲၣ်ဝဲပနဲဒီးအတၢ်နၢမူက အိၣ်အဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပူၤတနီၤနီၤန့ၣ်တဘၣ်သးဝဲတၢ်နၢမူအံၤဘၣ်.

ကိပ်ပနီသုၣ်

တၢ်လာအလိၣ်တဖၣ်

ဟုသး

နီၣ်ကွဲအုၣ် (ကထံလီၤသကၢကိၣ်လိၣ်)

ဃီၤနီၣ်ထံ

ဃီၤလုၤဃိအချါ (လာကမၤထီၣ်ကိၣ်အလွဲၢ်အဂီၢ်)

ထူၣ်

အံသၣ်

ပတုအိပ်အိပ်အိပ်

သုစုံဟုသးလၢထံစီစီတက့ၢ်. ဝံၤစုၣ်လီၤအီၤဒီးထူၣ်အထံတနံၤ မ့တမ့ၢ် တနၢ်တက့ၢ်. ဝံၤဒီးကံၣ်အီၤလၢဆၢၣ်ကံၣ်အပူၤတုၤနမၤန့ၢ်ဟုလီၤသကၢတဖၣ်တက့ၢ်. ဒီးပျံၤလီၤသံးအထံလၢထံပျံၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ကံးညၣ်ဝါတဘျီအပူၤတက့ၢ်. ဝံၤဒီးကျဲၣ်ကျီအီၤဒီးဃီၤလုၤဃီၤအချါ, ဃီၤနီၣ်ထံ, နီၣ်ကွဲၣ်အုၣ်အထံဒီးအံၤသုၣ်ဖဲအကြၢးဝံၤချီထီၣ်အီၤတက့ၢ်. ကိၣ်ထံအလွဲၢ်ကသူၤဃးဝဲန့ၣ်လီၤ. နကဘၣ်ခွဲးခွဲးအီၤတပယုၣ်ဃီန့ၣ်လီၤ. ဖဲအကလၢၣ်ထီၣ်ထံလီၤသံးန့ၣ်ထုးစ့ၤလီၤမ့ၣ်အူဖဲအကြၢးဒီးခွဲးခွဲးအီၤကွၢ်ကွၢ်တက့ၢ်. တုၤမ့ၢ်အလီၤသကၢမူၣ်မူၣ်နီၣ်နီၣ်စိၣ်လီၤဒီးလူလီၤအီၤလၢကီၢ်လဲၣ်တဘျီအပူၤ မ့တမ့ၢ် လီၤခိဘၣ်ဖးလဲၣ်တဘျီအပူၤဝံၤဟံၣ်စုၣ်လီၤအီၤတက့ၢ်. မ့ၢ်စုၣ်လီၤန့ၣ်နက့ၤလီၤကန့ၢ်ဝဲတလိၣ်တလိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲအံၤမ့ၢ်မိၢ်ပၢ်ဖဲအတၢ်မၤအိၣ်ကိၣ်ပနၢ်သုၣ်အကျဲလီၤ. ကိၣ်အလွဲၢ်န့ၣ်ကသူၤဃးဒီးသိးဒီးတၢ်အသုၣ်အသိးလီၤ.

နမၤအီၤလၢဟုကမူၣ်လၢတၢ်ပူၤန့ၢ်အီၤလၢကျးအပူၤသုဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢနကဘၣ်သုၣ်ညါန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ, နမ့ၢ်မၤဟုသး ၄ ဖိုး (တၢ်နီၣ်ထံဒၤလွံၢ်ဖျါ) မ့တမ့ၢ် ဟုကမူၣ်တဘျီန့ၣ်နီၣ်ကွဲၣ်အုၣ်အစ့ၤကတၢ်ကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲဖးဖိကံၣ်လိ, ဃီၤသုၣ်တဖျါ မ့တမ့ၢ် ဃီၤနီၣ်ထံခံဒၤဒီးထူၣ်ဖဲအကြၢးအဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤတနီၤတုအိၣ်ကိၣ်ပနၢ်သုၣ်အံၤခီဖျိမၤန့ၢ်ဝဲအလွဲၢ်သူၤဃးလၢနီၣ်ကွဲၣ်အုၣ် (ကထံလီၤသကၢကိၣ်လိၣ်) န့ၣ်လီၤ.

ကိပ်မ့ဖိ

တၢ်လၢအလိာ်တဖ်

ပအံကမုာ်, ဃီသၢ်, အံသၢ်ဆၢ, ဖုဂုၤတၢ် (ဖုဂုၤကိပ်ကမုာ်)
သပၤခိၣ်ကျၢ်, အံသၢ်, နီၣ်က့ၢ်ခံဘိ (အခိၣ်ဘၣ်ဒီးဘူဘူဖိ)

ပတုအိၣ်အိၣ်အံၤ

စုၣ်လီၤပအံသးတမ့ၢ်ထုၣ်တက့ၢ်. ဝံၤယီၢ်အိၣ်လၢဆၢၣ် မ့တမ့ၢ် ဆုအိၣ်လၢဆၢၣ်အ
ပူၤတက့ၢ်. ဂုၤန့ၢ်အကမုာ်လၢဖုဂုၤတၢ်အပူၤတက့ၢ်. ဆုအိၣ်ဒီးဂုၤအိၣ်တုၤပအံလၢန
စုၣ်လီၤတဖ်လၢကတုၤတက့ၢ်. ကိလီၤယီၤသၢ်, တၢ်အိၣ်ဝံၤဝဲၣ်ကျဲၣ်ကျိယုၣ်အိၣ်ဒီး
အံသၢ်ဆၢဒီးအံသၢ်တစးတက့ၢ်.

ယီၤသၢ်န့ၣ်နကဘၣ်ဝဲၣ်မံၣ်ပာ်အိၣ်ဒီးအံသၢ်ဆၢ (မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆၢတမံၤမံၤ) န့ၣ်လီၤ.
ပအံကမုာ်န့ၣ်ယၢ်ယုၣ်အိၣ်ဒီးထံထဲတစးဖိတက့ၢ်. ဝံၤဒီးဒိထီၣ်သပၤခိၣ်ကျၢ်, ဒီး
မၤမ့ၣ်အူကသၢ်ကသၢ် (ကိၣ်ဖဲအကြၢး) တက့ၢ်. ဝံၤမၤန့ၢ်ဖုဂုၤတၢ်, ဖၢနၣ်ပအံကမုာ်
လၢအစံၢ်ယၢ်အသးဒီးထံတစ့ၢ်ဒီးဂုၤလီၤအိၣ်လၢသပၤခိၣ်ကျၢ်အဖိခိၣ်ဘူဘူဖိဖး
လဲၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. ပအံအကမုာ်မ့ၢ်ကိပ်လိာ်ထီၣ်န့ၣ်နကဘၣ်စံၢ်ဘျးအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝံၤ
ဒီးဖုံလီၤယီၤသၢ်ဝဲၣ်လၢကိပ်ကမုာ်ဖိခိၣ်တစးတက့ၢ်. ပာ်အိၣ်တစိၣ်ဖိဒီးခွဲးအယၢ်
ထံးဒီးနီၣ်က့ၢ်လၢအခိၣ်ဘူဘူဖိဝဲးဝဲးတက့ၢ်. မ့ၢ်ဘၣ်ဘၣ်ထီၣ်လံန့ၣ်, ခွဲးချံးအိၣ်သၢ
ချံးဒီးကျၢ်ကဒါက့ၢ်အိၣ်ယၢ်ခိယၢ်ခိဝံၤခွဲးပာ်လီၤအိၣ်တက့ၢ်. နကမၤန့ၢ်ကိပ်မ့ၢ်ဖိန့ၣ်
လီၤ. နကဘၣ်မၤအိၣ်န့ၣ်တဘျီဝံၤတဘျီလီၤ.

ပအံသးမ့ၢ်တၢ်န့ၢ်ထံဒၤ ၅၂၂, ယီၤသၢ်ကဘၣ်မ့ၢ် ၁၂၂ ဖျၢၣ်ဒီးအံသၢ်ဆၢအအါက
တၢ် ၀.၃-၀.၄ ကံလိဒီးအံသၢ်တစးဖိန့ၣ်လီၤ. ပအံကမုာ်လၢတၢ်ဆၢအိၣ်လၢကျး
အပူၤစ့ၢ်ကိးနစူးကိအိၣ်သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပအံဘီ

တၢ်လၢအလိၣ်တဖၣ်

ပအံ, သယံ, သိ, အံသၣ်, ပသၢဂီၤသၣ်, သပၤ

ပတုအိၣ်အီၤအံၤ

ပအံဘီန့ၣ်မ့ၢ်ပအံဝါဒီးတၢ်ဟၢကျဲၣ်ကျိအီၤလၢသယံဒီးသိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. စုၣ်လီၤ ပအံတဂီၤမ့ၢ်ထူၣ် မ့တမ့ၢ် တနၢတက့ၢ်. ဝံၤထီၣ်သံးကွံာ်အထံ, ဝဲၣ်ကိၢ်ထီၣ်သိတဖၣ်, မၤနၢမူထီၣ်ဒီးပသၢဂီၤတဖၣ်ဒီးသယံဝံၤလူလီၤကျဲၣ်ကျိအီၤတက့ၢ်. ဟၢထီၣ်အီၤလၢ သပၤဟၢအပူၤတက့ၢ်.

ဝဲၣ်န့ၣ်န့ၣ်သိတခွးဝံၤတၢ်ဘျးအီၤယုၣ်ဒီးအံသၣ်ဖဲအဆၢထီၣ်ဒီးဟံလီၤအီၤလၢလိခိ တဘျုးအပူၤတက့ၢ်. ကိလီၤယီၤသၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်အယဲၤတဖၣ်တက့ၢ်.

ပအံလၢနဟၢမံအီၤန့ၣ်ကဘီဝဲလီၤ, ဟံလီၤအီၤလၢလိခိပူၤပူၤအိၣ်လၢာ်ဒီးအဖိ ခိၣ်န့ၣ်ဘျုးလီၤဒီးယီၤသၣ်, န့ၣ်သိဝဲၣ်မံတဖၣ်ဒီးနမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးအိၣ်အဆၢတခိထၢန့ၣ် လီၤအံသၣ်ဆၢတက့ၢ်.

ပအံသု

တၢ်လာအလိၣ်တဖ်

ပအံသု ပအံဝါ ဃီသု အံသုဆါ
နံၣ်သိ တကွံလၢ အံသု

ပတုအိၣ်အိၣ်အံၤ

စုၣ်လီၤဃုၣ်ပအံသုဒီးပအံဝါတပူၤဃီလၢထံကျါတမ့ၢ်ထူၣ် မ့တမ့ၢ် တနၢ်တက့ၢ်.
ဝံၤဒီးမၤသံးကွံၣ်အထံ, ဟၢထီၣ်အိၣ်လၢသပၤဟၢအပူၤတက့ၢ်. ဝဲၣ်န့ၢ်နံၣ်သိတခွး
ဝံၤတၢ်ဘျးအိၣ်ဃုၣ်ဒီးအံသုဖဲအဆၢထီၣ်ဒီးဟံလီၤအိၣ်လၢလီၤခိတဘျီအပူၤတ
က့ၢ်. ကိလီၤဃီသုဒီးတန့ၢ်အနီၣ်တဖ်တက့ၢ်. နမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးအိၣ်အဆၢန့ၣ်နမၤဟံ
အံသုဆါသ့စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

ပအံလၢနဟၢမံအိၣ်န့ၣ်ကသုဝဲလီၤ, ဟံလီၤအိၣ်လၢလီၤခိပူၤပူၤအိၣ်လၢဒီးအဖိ
ခိၣ်န့ၣ်ဘျီလီၤဒီးဃီသု, နံၣ်သိဝဲတဖ်ဒီးနမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးအိၣ်အဆၢတခိထၢန့ၣ်
လီၤအံသုဆါတက့ၢ်. နဟံလီၤအိၣ်လၢတကွံဝါလၢအလီၤသ့ဝဲစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

ပအံဟာ

တၢ်လၢအလိာ်တဖု

ပအံ, ပထိးသူချံ, ဃီသၢ်အနီၢ်, သပၤဟာ

ပတုအိၣ်အီၤအံၤ

စုၣ်လီၤပအံတမ့ၢ်ထူၣ်ဒီးချိမံၣ်ပၤပထိးသူအချံတက့ၢ်.

ချိထီၣ်ထံၣ်လၢသပၤပူၤဒီးဒၢန့ၣ်ပအံဒီးပထိးသူချိမံၣ်ယုၣ်ဆူသပၤဟာအပူၤဒီးဒိထီၣ်လၢထံၣ်လၢအဖီခိၣ်တက့ၢ်. ကးဘၢအခိၣ်ဂ့ၤဂ့ၤ, ဒီးသပၤဟာဒီးထံၣ်လၢပၤအကဆူးန့ၣ်ဒ်သိးထံသဝံသုတဟးထီၣ်တဂ့ၤဒီးကးဘၢအီၤလၢတၢ်ကံးညၢတပျုဖိ, ဒီးဒ်သိးမ့ၢ်ဆူသုတအိၣ်တၢ်ကံးညၢတဂ့ၤဒီးဖၢအီၤလၢဖၢဆါတက့ၢ်. အဝဲအံၤမ့ၢ်မိၢ်ပၤဖံဖုဟပအံလီၤ.

ဝံဒီးဝဲၣ်န့ၣ်နံၣ်သိချံ, တၢ်ယုၣ်အီၤဒီးအံၤသၢ်တက့ၢ်. တုၤနဟာပအံမံဒီးခွဲးလီၤအီၤ, ဖံလီၤနံၣ်သိတၢ်လၢအဖီခိၣ်, ပုၤလၢအအိၣ်ဃီသၢ်ဘဲန့ၣ်ဖၢန့ၣ်ယုၣ်ဃီသၢ်သုလီၤ.

မ့ၤခွဲၣ်သိ

တၢ်လာအလိၣ်တဖၣ်

မ့ၤ	ယီၤသၣ်အနီၣ်
ယီၤနီၣ်ထံ	အံၤသၣ်
အံၤသၣ်ဆၢ	

ပတုအိၣ်အိၣ်အံၤ

သ့စ့ၢ် (ယၤၤ) ထီၣ်မ့ၤလာတၢ်နီၣ်ထံအံၤဖျၢၣ်ဝံၤချီထီၣ်အိၣ်လာမ့ၣ်အူခိၣ်တက့ၢ်. အထံကဘၣ်အါတစးလီၤ. နကဘၣ်ချီအိၣ်ပုၤချီမ့ၤချီအသိးလီၤ.

ဖဲအကလၢထီၣ်န့ၣ်ထၢန့ၣ်လီၤယီၤသၣ်အသံး, ယီၤနီၣ်ထံဒီးအံၤသၣ်ဖဲအဘၣ်တက့ၢ်. နကဘၣ်ခွဲးခွဲးအိၣ်တလီၢ်လီၢ်န့ၣ်လီၤ.

နကဘၣ်ချီအိၣ်တုၤလာမ့ၤအဖျၢၣ်ဖိတဖၣ်ဖးမူၣ်မူၣ်နီၣ်နီၣ်, ချီအိၣ်တုၤအထံလီၤသကၢဝံၤနစိၣ်လီၤအိၣ်သ့န့ၣ်လီၤ.

နအိၣ်အိၣ်တဘျီယီၤသ့လီၤ, မ့တမ့ၢ် နပၢ်ခုၣ်လီၤဝံၤမးနအိၣ်အိၣ်သ့စ့ၢ်ကိးလီၤ. နမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးလာအဆၢတခီ, ဖဲနဘျၢၣ်လီၤအိၣ်လာလီၤခီအပူၤမး, နကျဲအိၣ်ဒီးအံၤသၣ်ဆၢတခွဲးဂီၢ်ဖဲအိၣ်လာၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ကိပ်ပအံ (ကိပ်လည်ဘီ)

တၢ်လၢအလိပ်တဖန်

ပအံ, နိပ်ကွဲအုၣ်, ဃီၤနီၤထံ, အံသၣ်

ပတုအိၣ်အိၣ်အံၤ

စုၣ်လီၤပအံတမုၢ်ထူၣ် မ့တမ့ၢ် တနၢ်တက့ၢ်. ဝံၤထီၣ်သံးကွံာ်အထံ, ဟၢမံထီၣ်အိၣ်လၢသပၤဟၢအပူၤတက့ၢ်. နိပ်ကွဲအုၣ်န့ၣ်နကဘၣ်စုၣ်ကဘျုးလီၤပၤစၢၤအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝံၤဒီးဝုၤထီၣ်နိပ်ကွဲအုၣ်, လူလီၤယုၣ်ဒီးယီၤနီၤထံတက့ၢ်. နကဘၣ်ခွဲးခွဲးအိၣ်တထံၣ်ယီၤဖဲအထံလီၤသကၢအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ထံမ့ၢ်တအါဘၣ်န့ၣ်နမၤအါထီၣ်ထံဖဲအကြၢးအသိးန့ၣ်သ့ဝဲလီၤ. ဝုၤအိၣ်တုၤလၢနိပ်ကွဲအုၣ်လီၤသကၢမူၢ်မူၢ်နီၣ်တက့ၢ်.

စီၤလီၤကွၢ်နိပ်ကွဲအုၣ်လၢထံခုၣ်အပူၤဒီးသိးဒီးနကသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢအကိပ်လိပ်ထီၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. နကဘၣ်မၤစၢၤလီၤစ့ၢ်ကိးမ့ၢ်အူၤန့ၣ်လီၤ. မၤကွၢ်အိၣ်န့ၣ်တုၤအကဲထီၣ်တစု, မၤန့ၢ်ပအံဝုၤကျဲၣ်ကျိအိၣ်လၢနိပ်ကွဲအုၣ်အကျါတစိၣ်ဖိတုၤအဘၣ်ဂီၢ်မူၢ်မူၢ်နီၣ်နီၣ်ဝံၤတစု, လူလီၤအိၣ်လၢကီၢ်လဲၢ် မ့တမ့ၢ် လီၤခီဘၣ်ဖးလဲၢ်တဘျုးအပူၤဒီးဟံးခုၣ်လီၤအိၣ်တက့ၢ်. အလွဲၢ်ကဂီၢ်ဆူၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲအခုၣ်လီၤအခါပအံလၢတၢ်ကျဲၣ်ကျိအိၣ်ဒီးနိပ်ကွဲအုၣ်လီၤသကၢအံၤကကီၢ်ထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ပကူလီၤအိၣ်တလိပ်တလိပ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ကိပ်တကွံသၣ်ချီ

တၢ်လာအလိၣ်တဖၣ်

တကွံဝါသၣ် (အမံ)

ယီၤနီၤထံ

အံသၣ်ဆါ

အံသၣ်

ပတုအိၣ်အိၣ်အံၤ

မၤန့ၢ်တကွံဝါသၣ်မံတသံၣ် (ကအိၣ်အဖျါၣ် ၁၀ ယၣ်ယၣ်), အဲးအဘၣ်ဒီးတဖျါၣ် န့ၣ်ဒိၣ်လီၤလွံၢ်ကူၣ်ယၢ်ကူၣ်တက့ၢ်. ဝံၤဒီးဖၢန့ၣ်လီၤလာသပၤပူၤ, လူလီၤလုၣ်ဒီးထံ ဖဲအဘၣ်တက့ၢ်. ဒိထီၣ်အီၤတုၤအကလၢၣ်ထီၣ်တစု, ဝံၤဒီးလူလီၤယီၤနီၤထံခံၤ, အံသၣ်ဆါဒီးအံသၣ်ဖဲအဘၣ်တက့ၢ်. မ့ၢ်ယီၤနီၤထံလၢတၢ်ဘံးန့ၢ်အီၤန့ၣ်ယီၤသၣ် ကဘၣ်မ့ၢ်တဖျါၣ်, လၢအသံးတိၣ်ဒီးဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အဲၣ်ဒီးအိၣ်အဝံၣ်သိၣ်တခီ ယီၤသၣ်ခံၤဖျါၣ်သ့စ့ၢ်ကိးလီၤ. ထံမ့ၢ်လီၤသံးန့ၣ်မၤအါထီၣ်ထံဒီးဒိထီၣ်အီၤတုၤတ ကွံသၣ်လီၤကပုၣ်ဝံၤအိၣ်ကွၢ်အဆါ, အဘျါတက့ၢ်. မ့ၢ်တဆါနမၤအါထီၣ်အံသၣ် ဆါ, အံသၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. နဖီအီၤဖဲအံၤန့ၣ်ကယံၣ်ဝဲအစ့ၤကတၢ် ၁၈ မံးနံးန့ၣ် လီၤ.

သဘုဟီၣ်လၢ်ဝုၤ

တၢ်လၢအလိၣ်တဖဉ်

သဘုဟီၣ်လၢ် (တကံလိ), နီၣ်ကွဲအုၣ် (ခံကံလိ), နံၣ်သိချံ (ဖဲအကြး)

ပတုအိၣ်အိၣ်အံၤ

သဘုဟီၣ်လၢ်န့ၣ်နကဘၣ်ဝဲၣ်အိၣ်အိၣ်အံၤသ့တုၤအမံၣ်တစုန့ၣ်လီၤ. ဝံၤဒီးအမ့ၢ်ခုၣ်လီၤန့ၣ်ကစိုးဝဲ, လံာ်လုၢ်အူသုၣ်ကွံာ်အသလိသ့ၣ်တဖဉ်စိစိတက့ၢ်. သဘုဟီၣ်လၢ်တဖျါန့ၣ်ကတဲၢ်ဖးဝဲခံက့ၣ်လီၤ. ဝံၤဒီးပာ်ယၢ်အိၣ်လၢလိခိလိဆိတဘျီအပူၤတက့ၢ်. နံၣ်သိချံစ့ၢ်ကိးနကဘၣ်ဝဲၣ်မံအိၣ်န့ၣ်လီၤ. နဝဲၣ်အိၣ်တစိၣ်ဖိန့ၣ်မံလီၤ. မ့ၢ်ဝံၤပာ်လိဆိအိၣ်လၢလိခိတဘျီအပူၤတက့ၢ်.

တၢ်လၢနကဘၣ်မၤခဲအံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဝုၤထီၣ်နီၣ်ကွဲအုၣ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်စုၣ်ကဘျီဆိပာ်အိၣ်န့ၣ်နချီဘၣ်အိၣ်ညီတစးလီၤ. ချီထီၣ်နီၣ်ကွဲအုၣ်ဒီးထံအါတစးတက့ၢ်. ဖဲနချီထီၣ်အိၣ်န့ၣ်နမၤမ့ၢ်အူဆုၣ်ဆုၣ်သ့, ဘၣ်ဆၣ်ဖဲအကလၢထီၣ်ဒီးအထံလီၤသံးန့ၣ်မၤမ့ၢ်အူကယိကယိတက့ၢ်, မ့ၢ်အူမ့ၢ်ဆုၣ်န့ၣ်သပၤအခံကကိၢ်ပာ်ဘၣ်ဖးလီၤ. တုၤမ့ၢ်နီၣ်ကွဲအုၣ်ကလၢထီၣ်ဒီးလီၤဘျးန့ၣ်နကဘၣ်ခွဲးခွဲးအိၣ်တလီၤလီၤလီၤ. ဝုၤအိၣ်တုၤလၢအလိၣ်သကၤမုၢ်မုၢ်နီၣ်နီၣ်တက့ၢ်. လၢနကသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢအလိၣ်သကၤလံၤတလီၤသကၤဒီးခါန့ၣ်နစိၣ်လီၤကွၢ်အိၣ်လၢထံခုၣ်အကျါန့ၣ်ကကိၣ်လိၣ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲနီၣ်ကွဲအုၣ်ထံလီၤသကၤမုၢ်မုၢ်နီၣ်နီၣ်အခါမၤစၢ်လီၤမ့ၢ်အူဒီးလူလီၤသဘုဟီၣ်လၢ်ဒီးနံၣ်သိချံလၢနကတိၤပာ်အိၣ်တက့ၢ်. ခွဲးခွဲးဘၣ်ဂီၢ်အိၣ်မုၢ်မုၢ်နီၣ်နီၣ်တက့ၢ်. ဝံၤဒီးလူလီၤအိၣ်လၢကိၢ်လဲၢ် မ့တမ့ၢ် လိခိဘၣ်တဘျီအပူၤ, ဒီးမၤသလၣ်လီၤအိၣ်ဒီးပာ်ခုၣ်လီၤအိၣ်တက့ၢ်. မ့ၢ်ခုၣ်လီၤန့ၣ်ကကျါထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ကုလီၤအိၣ်တက့တက့ဒီးနအိၣ်အိၣ်ဒီးထံချီသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ကိဉ်ကမူၣ်ဆၢ

တၢ်လၢအလိဉ်တဖၣ်

ဟုကမူၣ် (တဘိဉ်)

ယီၤသၣ်

အံသၣ်ဆၢ

အံသၣ် (ဖဲအကြး)

စးခိဝါ (လၢကဘိဉ်ကိဉ်ကမူၣ်အဂီၢ်)

ပတုအိဉ်အိၤအံၤ

ဝဲထီၣ်ဟုကမူၣ်လၢမိခၢ်အပူၤ, ကျဲၣ်ကျိယုၣ်အိၤဒီးအံသၣ်ဆၢဒီးအံသၣ်တဖၣ်တက့ၢ်. တဘဉ်မၤမ့ၣ်အူဆူၣ်ဆူၣ်ဘဉ်. ဝဲအိၤတုၤအမံဒီးဘိထီၣ်တဖၣ်တက့ၢ်. ယီၤသၣ်အသးန့ၣ်နကဘဉ်ဝဲယုထီၣ်စ့ၢ်ကိးအိၤ, ဒီးကျဲၣ်ကျိယုၣ်အိၤလၢကိဉ်ကမူၣ်အကျါန့ၣ်လီၤ. တဘဉ်မၤယီၤသၣ်ကမူၣ်အါတလၢဘဉ်. တုၤကိဉ်ကမူၣ်မံဒီးတၢ်ကျဲၣ်ကျိအိၤဝံၤလံတစု, ပာ်ခုၣ်လီၤအိၤတက့ၢ်.

ဝံၤဒီးစးခိဝါန့ၣ်တံၢ်န့ၣ်အိၤန့ၣ်ဘဉ်လွံၣ်ကနူၤယုအသိး, ကွီၤတရံးအိၤဖျါၣ်စူခံအသိးဝံၤကျးတၢ်အိၤလၢတၢ်ကျးစဲတမံၤမံၤတက့ၢ်. ထၢန့ၣ်လီၤကိဉ်ကမူၣ်လၢအပူၤဝံၤချးဘၢကွံၣ်အခိဉ်တက့ၢ်. မၤအိၤန့ၣ်တဘိဉ်ဝံၤတဘိဉ်တုၤအလၢၢ်တစုတက့ၢ်. အဝဲအံၤမ့ၣ်တၢ်မၤအိဉ်ကိဉ်ကမူၣ်ဆၢအကျဲန့ၣ်လီၤ.

မိတီၢ်သၢ်ဝုၤ

တၢ်လၢအလိၣ်တဖၣ်

မိတီၢ်သၢ်ယု (ထံမိတီၢ်သၢ်ယု)

နီၣ်ကွဲအုၣ် (ကထံလီၤသကၢ) မ့တမ့ၢ် အံသၢ်ဆၢ

အံသၢ်

ပတုအိၣ်အီၤအံၤ

နီၣ်ကွဲအုၣ် မ့တမ့ၢ် အံသၢ်ဆၢန့ၣ်နကဘၣ်စုၣ်ကဘၣ်လီၤယၢ်အီၤဖဲအလိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. မိတီၢ်သၢ်ယုန့ၣ်သ့ကဆိအီၤလၢထံစီစီတက့ၢ်. ဝံၤဒီးနကဘၣ်ချီထီၣ်အီၤယုၣ်ဒီးထံတုၤအကလၢဒီးမိတီၢ်သၢ်ကပုၣ်လီၤတစုန့ၣ်လီၤ. ထၢန့ၣ်လီၤနီၣ်ကွဲအုၣ်မ့တမ့ၢ် အံသၢ်ဆၢလၢနစုၣ်ကဘၣ်လီၤပၢ်အီၤဒီးအံသၢ်ဖဲအကြၢးတက့ၢ်.

မ့ၣ်အူန့ၣ်တဘၣ်ဆူၣ်တလၢကဲၣ်ဆိးဘၣ်, သပၤအခံကကီၢ်ယိၣ်ဘၣ်ဖုးလီၤ. ဖဲအထံလီၤသံးထီၣ်န့ၣ်နကဘၣ်ခွဲးခွဲးအီၤတလီၢ်လီၢ်လီၤ. ဝုၤအီၤတုၤလၢအလီၤသကၢမူၣ်မူၣ်နီၣ်နီၣ်တက့ၢ်.

ဝံၤပၢ်ခုၣ်လီၤအီၤတက့ၢ်. ဒီးနကမၤန့ၣ်မိတီၢ်သၢ်ဝုၤန့ၣ်လီၤ.

မိတီၢ်သၢ်ယုမ့ၢ်အိၣ်တၢ်နီၣ်ထံဒၢ ၄ ဖျါန့ၣ်, အံသၢ်ဆၢကဘၣ်မ့ၢ်ဖးဖိကံလိဒီးအံသၢ်ဖးဖိနီၣ်တၢၤ (နီၣ်တၢၤအိၣ်မ့ၢ်) န့ၣ်လီၤ.

ကိပ်တကွံသပ်ဆဲးသိ

တၢ်လာအလိပ်တဖန်

တကွံဝါသပ်မံ

ဘုကမူဂ်

ဆိပ်ဒုဂ်

နံဂ်သိ

အံသပ်ဆၢ

အံသပ်

ယီၤနီၤထံ

ပတုအိပ်အိၤဒ်အံၤ

အဲးလီၤတကွံဝါသၣ်အမံတသံ (ကအိၣ် ၁၀ ဖျၢၣ်ယၣ်ယၣ်) တက့ၢ်. တကွံသၣ် န့ၣ်ကဘၣ်မံကမူၣ်မူၣ်နီၣ်နီၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဝံၤကျဲလီၤဟုကမူၣ်ယုၣ်ဒီးဆီၣ်ဒၣ်တဖဲ, စံၢ် ယုၣ်ဒီးတကွံသၣ်မံဒီးယီၤန့ၣ်ထံတက့ၢ်. နအိၣ်ယီၤန့ၣ်ထံမ့ၢ်ဝံၣ်မးမၤယုၣ်အီၤတက့ၢ်. ကျဲၣ်ကျီယုၣ်န့ၣ်သိ, အံသၣ်ဆၢတဖဲဒီးအံသၣ်တဖဲတက့ၢ်. ကိၣ်အံၤအထံတဘၣ် အိၣ်အါအါဘၣ်. ကဘၣ်ပံၣ်ဝဲဒ်သိးတၢ်ဆဲးသိထီၣ်အီၤကညီအကိုန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်ဝံၤန့ၣ်ဒိကိၣ်ထီၣ်သိ, ဒီးတုၤမ့ၢ်သိကိၣ်ထီၣ်မူၣ်မူၣ်နီၣ်နီၣ်တစုမၤစၢ်လီၤမ့ၢ်အူတက့ၢ်. မ့ၢ်ဝံၤဒီးမၤန့ၢ်ဟုလၢတၢ်စံၢ်ပၢ်အီၤဝံၤဒီးဆဲးသိထီၣ်အီၤတက့တက့တက့ၢ်. နဆဲးသိ ထီၣ်အီၤတဘျီလွံၢ်က့ယုၣ်က့သ့ဝဲ, ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢသိအါအဖီခိၣ်, ဒီးမိခၣ် ဒိၣ်ထဲလဲၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢကျဲအဂၤတဘိန့ၣ်ဖဲနကျဲလီၤဟုအခါမၤလီၤဘျဲးတကွံသၣ်မံဒီးကျဲၣ်ကျီအီၤတ ဘျီယီၤဒီးဟုဒီးဆဲးသိထီၣ်အီၤန့ၣ်သ့ဝဲစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ဆဲးသိတကွံသၣ်လၢအဒိ ဖျၢၣ်သ့ဝဲစ့ၢ်ကိးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်တကွံသၣ်လၢအမံထီၣ်ဖဲအကြၢးဒီးတဘၣ် မ့ၢ်တကွံလၢအမံတုၤအဖံးထီၣ်သူန့ၣ်ဘၣ်. တကွံသၣ်မ့ၢ်မံတလၢဖဲနဆဲးသိအီၤဒီး ဖျၢၣ်ကဆူးန့ၣ်သိတဖၣ်ဒီးနအိၣ်အီၤကသိတလၢဒီးနသးကကဘၢ (နသးကယဲး) န့ၣ်လီၤ.

ကိပ်ခိနီတံင်

တၢ်လာလိာ်တဖန်

ဟုကမူန

ထံ

သပး

သပးခိန်ကၢ်

လာ် မ့တမ့ လၢ်ဆိခိန်ထး (လၢကမးကၢ်သပးခိန်ကၢ်အဂီၢ်)

ဝန်ဖိတဘိ

ပတုအိပ်အိၤဒ်အံၤ

နမၤအိၤလၢဟုကမူၣ် မ့တမ့ၢ် ကံၣ်န့ၢ်ဟုသးလၢဆၢၣ်ကံၣ်သ့လီၤ. ဟုကမူၣ်န့ၣ်ကျဲ အိၤဒီးထံလၢအတပံၣ်ဒီးတဆုံတလၢဘၣ်, ဘၣ်ဒးဘၣ်ဒးန့ၣ်တက့ၢ်.

ကတီၤဟံသပၤတဖျၢၣ်, လၢအပူၤန့ၣ်ထၢန့ၣ်လီၤလၢတဖျၢၣ် မ့တမ့ၢ် လၢဆိခိၣ် ထးဒ်သိးကမၤကၢၢ်သပၤခိၣ်ကျၢၢ်အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. လၢဆိခိၣ်ထးန့ၣ်မ့ၢ်ထးလၢဆိ လၢအခိၣ်အိၣ်သၢဘိန့ၣ်လီၤ. ဒိကလၢထီၣ်ထံတုၤအကလၢဒီးအသဝံထီၣ်တစုတ က့ၢ်. ယုန့ၢ်သပၤခိၣ်ကျၢၢ်လၢတၢ်ထၢန့ၣ်လီၤလၢတၢ်ဒိထီၣ်ထံအပူၤကတြီၢ်အဂီၢ်, ထွၢ်အိၤဒီးသိဘူဘူဖိဝံၤဘျၢၣ်န့ၣ်လီၤဟုကမူၣ်ကျဲထံတတၢၤ, ထၢန့ၣ်လီၤဆူသပၤ အပူၤဒီးဟံထီၣ်အိၤလၢလၢဆိခိၣ်ထးအလိၤတက့ၢ်. ဝံၤကျၢၢ်ဘၢယၢ်ထံသဝံအသ ပၤခိၣ်ကျၢၢ်တက့ၢ်. တၢ်အရ့ဒိၣ်ကတၢၢ်န့ၣ်မ့ၢ်လၢဆိခိၣ်ထးကကၢၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲအမံန့ၣ်ကွးထူးထီၣ်အိၤလၢအကပၤထံးကယိကယိ, ကွးလိလီၤအိၤလၢဝၣ်ဖိတ ဘိအလိၤဒ်အဖျၢၣ်လၢတၢ်ဂီၤပူၤအသိးန့ၣ်တက့ၢ်. ဖဲအရ့ၣ်လီၤန့ၣ်တၢ်လီၤအိၤတဘိ တဘိဒီးနကမၤန့ၢ်ကိၣ်ခိနီတၢ်လီၤ.

လၢနကအိၣ်အိၤအဂီၢ်နဖိခိနီထံးဒီးအိၣ်ယုၣ်အိၤသ့ မ့တမ့ၢ် စံၢ်ယၢ်အိၤဒ်နအဲၣ်ဒီးအ သိးသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဖိသွံဒီးဆဲးသိ

တၢ်လာအလိပ်တဖန်

ဖိသွံဒီး

သိ

ဟုကမူန

တၢ်ဖိဆၢကမူန

အံသၢ

သယီကမူန

ပတုအိပ်အိၤဒ်အံၤ

ဘုလီဖိသွံဒီးအလုၤဒီးအဒုဘိၣ်မုၢ်ဝံၤယါကျဲၣ်ကျိအိၤဒီးဟုကမူၣ်, ဖၢနုၣ်ဒီးအံၤ သုၣ်ဒီးတၢ်ဖိဆါအကမူၣ်ပဲၤအဆါထီၣ်တက့ၢ်. ဖၢနုၣ်ယုၣ်သယီၤကမူၣ်ဖဲအကြၢၤတက့ၢ်. အဒုပုၢ်တလၢသ့ၣ်တဖၣ်တဘၣ်မၤယုၣ်အိၤတဂ့ၤ.

ဒိကိၢ်ထီၣ်သိလၢမိခၢ်အပူၤတုၤအကိၢ်ထီၣ်တစုတက့ၢ်. မ့ၣ်အူၤတဘၣ်ဆူၣ်တလၢဘၣ်. ဝံၤဒီးဘျၢၣ်န့ၢ်ဖိသွံဒီးလၢနယါယုၣ်ဒီးဟုကမူၣ်အထံန့ၣ်တနီၣ်တၢၤ (နီၣ်တၢၤအိၣ်မ့ၤ) ဒီးဆဲးသိအိၤတဘၣ်ဘၣ်တဘၣ်တက့ၢ်. ဆဲးသိအိၤတုၤအဘိထီၣ်ဒီးစိုးထီၣ်တက့ၢ်. မၤအိၤဒ်န့ၣ်တက့ၢ်ဝံၤတက့ၢ်ဒီးပၢ်ခုၣ်လီၤအိၤတက့ၢ်. တုၤမ့ၢ်အခုၣ်လီၤန့ၣ်ကစိုးဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဖိသွံဒီးဆဲးသိအံၤနအိၣ်အိၤဒီးထံချီသ့, နအိၣ်အိၤဒီးမ့ၤသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. နဆဲးသိအိၣ်တၢ်ဒီးတၢ်လုၢ်အကလုာ်ကလုာ်လၢကျဲၣ်အံၤသ့စ့ၢ်ကိးလီၤ.

ဒိပ်ခိပ်သပ်ဆဲးသိ

တၢ်လာအလိပ်တဖန်

တကွံဝါဒိပ်ခိပ် (တဖျာန်)

ဟုကမူန်

ဆိပ်ဒဲ

အံသပ်

တၢ်ဖိဆာကမူန်

သယိကမူန်

ပတုအိပ်အိၤဒ်အံၤ

လဲၤတိၤန့ၢ်တက့ၢ်ဝါအိၣ်ခိၣ်တဖျါၣ်ဝံၤဟဲက့ၤအဲးတၢၤကွၢ်အဘျီၣ်ပုၤတလၢသ့ၣ်တဖၣ်တက့ၢ်. ဝံၤဒီးအဲးန့ၢ်အဘျီၣ်ပုၤထီၣ်တဖၣ်ဒီးအဘျီၣ်ဘျီၣ်တဖၣ်တက့ၢ်. အသၣ်ဘျီၣ် (စၢ်) သ့ၣ်တဖၣ်တဘၣ်မၤယုၣ်တဂ့ၤ, နပၢ်အိၣ်က့ၤအိၣ်သ့ၣ်ဒ်န့ၣ်လီၤ.

မၤန့ၢ်ခိၣ်ခိၣ်သၣ်အဘျီၣ်စ့ၤကိၣ်ဘျီၣ်ဝံၤဆိုၣ်ပြီၤအိၣ်တက့ၢ်. နကဘၣ်ဆိုၣ်ထၢန့ၢ်အိၣ်လၢထံၣ်ခၣ်အကျါ, ကျဲယုၣ်ဒီးအံၤသၣ်ဒ်သိးဒီးအသုတထီၣ်သူတဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဝံၤယါကျဲၣ်ကျိအိၣ်ဒီးဟုကမူၣ်, ဖၢန့ၢ်ဒီးအံၤသၣ်ဒီးတၢ်ဖိဆၢအကမူၣ်ပုၤအဆၢထီၣ်တက့ၢ်. ဖၢန့ၢ်ယုၣ်သယံကမူၣ်ဖဲအကြၢၤတက့ၢ်.

ဒိကိၢ်ထီၣ်သိလၢမိခၣ်အပူၤတုၤအကိၢ်ထီၣ်တစုတက့ၢ်. မ့ၢ်အူန့ၢ်တဘၣ်ဆူၣ်တလၢဘၣ်. ဝံၤဒီးဘျါၣ်န့ၢ်ခိၣ်ခိၣ်သၣ်အယဲၤလၢနယါယုၣ်ဒီးဟုကမူၣ်အထံန့ၣ်တနီၣ်တၢၤ (နီၣ်တၢၤအိၣ်မ့ၤ) ဒီးဆဲးသိအိၣ်တဘျီၣ်ဘၣ်တဘျီၣ်တက့ၢ်. ဆဲးသိအိၣ်တုၤအဘိထီၣ်ဒီးစိုးထီၣ်တက့ၢ်. မၤအိၣ်န့ၣ်တက့ၢ်ဝံၤတက့ၢ်ဒီးပၢ်ခၣ်လီၤအိၣ်တက့ၢ်. တုၤမ့ၢ်အခၣ်လီၤန့ၣ်ကစိုးဝဲန့ၣ်လီၤ.

ခိၣ်ခိၣ်သၣ်ဆဲးသိအံၤနအိၣ်အိၣ်ဒီးထံၣ်ချီသ့, နအိၣ်အိၣ်ဒီးမ့ၤသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ထိးအိၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဆံၣ်ထံန့ၣ်ကဘဲဒိၣ်မးလီၤ.

ကိပ်ဆဲးသိဟုကိပ်လိပ်

တၢ်လာအလိပ်တဖန်

ပအံကမုန်

ယီၤသန်

တၢ်ဆၢ

သိ

ဆိပ်ဒန်

နိပ်က့စိုခိန်ခံဘိ

ပတုအိပ်အိပ်အိပ်

ကိလီယံသိသိဒီးကွေးနုအသံသွန်တဖန်တကွာ. ဝံဒီးဝုထီၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဆၢတမံၤ မံၤတုၤအယုထီၣ်တဖန်တကွာ.

စံၣ်ပအံၤကမုၣ်ဒီးထံဒီးထၢန့ၣ်ယုၣ်ဒီးဆိၣ်ဒုၣ်တဖန်တကွာ. စံၣ်အိၣ်တုၤတၢ်ကၢကိၣ် လိၣ်အိၣ်န့ၣ်တစုတကွာ, ဟုမ့ၣ်ပွဲၣ်တလၢန့ၣ်နကၢကိၣ်လိၣ်အိၣ်တညီဘၣ်.

ကၢန့ၣ်ဟုတလိၣ်, လၢအထဲသိးဒီးဆိၣ်ဒုၣ်ဝံၤစံၣ်န့ၣ်အပူၤတပူၤဒီးထၢန့ၣ်လီၤသိသိ
ဝဲၣ်တဖန်တကွာ. ဝံဒီးပၢလီၤယၢ်အိၣ်တကွာ. မၤအိၣ်န့ၣ်တလိၣ်
ဘၣ်တလိၣ်တုၤဟုလၢၣ်တစုတကွာ.

ဒီထီၣ်သိလၢမိခၢ်အပူၤပုၤနဆဲးသိဟုကိၣ်လိၣ် ၅ လိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်တစုတကွာ. ဖဲသိ
ကိၣ်ထီၣ်လံၣ်န့ၣ်ထၢန့ၣ်လီၤကိၣ်လၢနကၢၤဟံးဒီးယီၤသိဝဲၣ်တဘျီယံၤလိၣ် မ့တမ့ၢ်
ယုလိၣ်တကွာ. ကဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢနမိခၢ်ဒိၣ်ထဲလဲၣ်ဒီးသိအါထဲလဲၣ်န့ၣ်
လီၤ. ဖဲအထီၣ်ဖိန့ၣ်ဆဲးဖျိအိၣ်တဆူၣ်သိးဒီးကိၣ်အသုတပိၤဖးတဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
တုၤမ့ၢ်ဟုထီၣ်ဘိးထီၣ်ဖိမုၢ်မုၢ်နီၢ်နီၢ်န့ၣ်နဘၣ်သ့ၣ်ညါလၢကိၣ်အံၤမံၤလဲၣ်န့ၣ်လီၤ,
ခွဲးပၢလီၤအိၣ်လၢတၢ်လီၤလၢနမၤသးသိထံန့ၣ်အလီၢ်တကွာ. သိထံမ့ၢ်သးန့ၣ်ပၢလီၤ
ကဒါက့ၤအိၣ်လၢလီၤခိလၢအယုထီၣ်တဘျီအပူၤတကွာ. မၤအိၣ်န့ၣ်တမိခၢ်ဝံၤတ
မိခၢ်တုၤအလၢၣ်တစုတကွာ.

ကိၣ်ဆဲးသိအံၤပအိၣ်အိၣ်ဒီးခိဖံၣ်, လၢဖးထံ မ့တမ့ၢ် ထံချီဒီးပအိၣ်အိၣ်န့ၣ်သ့
ဝဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဘျုံးဒဝဲကိပ်ခွပ်သါ

တၢ်လာအလိပ်တဖန်

ဘုကမူန

နံၣ်သိချံ

သဘု (ဝဲဘီ)

အံၣ်သၣ်

သိအိၣ်

နီၣ်ဘံးဟုအဒါ (တၢ်ဆံးကိပ်အဒါ)

မိခၢ် (သပၤဆဲးသိ)

ပတုအိၣ်အီၤဒ်အံၤ

သဘု (ပဲဘိ) န့ၣ်နကဘၣ်ချီအီၤတုၤလၢအဖးမုၢ်မုၢ်နီၣ်နီၣ်ဒီးလီၤဘျဲးတစုန့ၣ်လီၤ. ချီအီၤတုၤလၢအထံလီၤသံးဒီးလီၤသကၢတစးန့ၣ်တက့ၢ်. မ့ၢ်ဝံၤပၣ်ခုၣ်လီၤအီၤတက့ၢ်.

တုၤမ့ၢ်အခုၣ်လီၤန့ၣ်စံၢ်ယုၣ်အီၤဒီးဘုကမုၢ်, လူလီၤထံဖဲအဘၣ်ဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. ကျဲၣ်ကျိယုၣ်ဒီးနံၣ်သိချ့, အံၤသုၣ်ဖဲအဘၣ်လိာ်န့ၣ်တက့ၢ်. တၢ်ကၢဘုကမုၢ်ဒီးပဲအံၤတဘၣ်ကျၢတလၢဘၣ်, ဒီးတဘၣ်ပွဲၣ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နဘံးအီၤလၢနီၣ်ဘံးဒၣ်အပူၤမ့ၢ်ညီန့ၣ်ဂ့ၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒိထီၣ်သိလၢမိခၢ်အပူၤအါဖဲအကြၢးတက့ၢ်. တုၤမ့ၢ်သိကိာ်ထီၣ်န့ၣ်ဘံးလီၤဟုလၢသိအကျါတက့ၢ်. ဟုကဟဲလီၤဝဲတဘိတဘိဒ်နီၣ်ဘိဖးဒိၣ်အသိး, ဒီးဘံးကွီၤလီၤအီၤတက့ၢ်. တဘျီန့ၣ်ကန့ၢ်ဝဲဒၣ်တက့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဆဲးသိအီၤတုၤအဘိထီၣ်, စိုးထီၣ်တစုစိာ်လီၤပၣ်လီၤသံးကွၢ်အထံတက့ၢ်. ဝံၤဒီးထၢန့ၣ်ကဒီးဟုလၢနီၣ်ဘံးဒၣ်အပူၤဝံၤဘံးလီၤဒီးဆဲးသိကဒီးတက့ၢ်. မၤအီၤဒ်န့ၣ်တဘျီဝံၤတဘျီတုၤဟုလၢတစုတက့ၢ်.

ဖဲကိၣ်ဆဲးသိအံၤခုၣ်လီၤန့ၣ်ကစိုးဝဲန့ၣ်လီၤ. နကဘၣ်မၤသံးအသိထံမုၢ်မုၢ်နီၣ်နီၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိၣ်ခွၢ်သၢအံၤနပၣ်ကီၤအိၣ်အီၤလၢတၢ်ဒၣ်ယုၣ်ထီၣ်တဖျၢၣ်အပူၤန့ၣ်ကတူၢ်ဝဲခံၣ်သၢန့ၣ်ညါန့ၣ်လီၤ. နစံၢ်ယါအိၣ်အီၤသ့ဝဲ, နအိၣ်အီၤဒ်န့ၣ်သ့ဝဲ မ့တမ့ၢ် နအိၣ်အီၤဒီးမ့ၢ်သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကိပ်မွဲယု

တၢ်လာအလိပ်တဖန်

ပအံ

သိအိပ်

နိပ်ကွဲအုန်

အံသန်

မိခန် (သပၤဆဲးသိ)

ပတုအိပ်အိပ်အိပ်

ပအံ့န့ၣ်နကဘၣ်စုၣ်လီၤအိၣ်တမ့ၢ်ထူၣ် မ့တမ့ၢ် တနၢ်န့ၣ်လီၤ. နစုၣ်လီၤမ့ၢ်ဝံၤဟံၤမံၤ အိၣ်တက့ၢ်. နဟၢပအံ့မ့ၢ်မံၤလံးဒီးဟံၤလီၤအိၣ်, ကၢန့ၢ်အိၣ်တလိၣ်တလိၣ်ဒီးမၤဘၣ် ဘၣ်အိၣ်ဝံၤလိယုအိၣ်မူၢ်မူၢ်နီၣ်နီၣ်တက့ၢ်. နလိယုအိၣ်ကယံၣ်ဝဲတနံၤ မ့တမ့ၢ် ခံနံၤ န့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်ယုန့ၣ်ဆဲးသိအိၣ်လၢသိကိၢ်ကိၢ်တက့ၢ်. တုၤမ့ၢ်ပအံ့ယုထီၣ်ဖိတစုကဝါဝဲကဖိလိဖိ, ဒီးစိၣ်လီၤမၤသံးသိအထံတက့ၢ်.

နီၣ်ကွဲးအုၣ်နကဘၣ်ဝုၤအိၣ်တုၤလၢအလီၤသကၢမူၢ်မူၢ်နီၣ်နီၣ်တစုန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လီၤ သကၢန့ၣ်နစိၣ်လီၤလၢထံၣ်အကျါန့ၣ်ကကိၣ်လိၣ်ထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. မၤကွဲးအိၣ်တ က့ၢ်. မ့ၢ်ကထီၣ်လံတစုစိၣ်လီၤအိၣ်တက့ၢ်.

တချုးအုၣ်လီၤဒံးဘၣ်န့ၣ်, စိၣ်လီၤအိၣ်လၢကိၣ်မ့ၢ်ယု (ပအံ့ယု) တဘၣ်ဘၣ်တ ဘၣ်အဖိခိၣ်တက့ၢ်. နမ့ၢ်စိၣ်လီၤအိၣ်န့ၣ်, ဘျါန့ၢ်အိၣ်တစဲးဖိဝံၤလူလီၤကွီၤအိၣ်လၢ မ့ၢ်ယုအလိၤတကွီၤတကွီၤန့ၣ်တက့ၢ်.

မုၤယုဆဲးသိ

တၢ်လာအလိပ်တဖန်

မုၤဆွံ

သိအိပ်

အံသၣ်ဆာဝါ

ပတုအိပ်အိၣ်အံၤ

မုၤလာနဖိအိၣ်နအိပ်မ့ၢ်တလၢကတၢၢ်န့ၣ်တဘၣ်တၢၤကွံာ်တဂ့ၤ, လိယုအိၣ်တက့ၢ်. လိအိၣ်လာမ့ၢ်အတၢ်ကိၢ်အကျါန့ၣ်ကယံာ်ဝဲတသိခံသိ, လိအိၣ်တၢၤအယုမုၢ်မုၢ်နီၢ်နီၢ်တက့ၢ်. ဝံဒီးဒိထီၣ်သိကိၢ်ကိၢ်, ဒီးဆဲးသိအိၣ်တက့ၢ်. တုၤမ့ၢ်အထီၣ်ဖိန့ၣ်ကဖးထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဘျၢၣ်တုၢ်န့ၣ်အိၣ်လာသပၤတဖျၢၣ်အပူၤလာကမၤသးကွံာ်သိအထံအဂီၢ်တက့ၢ်. မ့ၢ်ဝံၤ, ကျဲၣ်ကျိအိၣ်ဒီးအံသၣ်ဆာဝါဖဲအဆာဝဲ မ့တမ့ၢ် နီၣ်ဘၣ်သးအသိးန့ၣ်တက့ၢ်. မုၤယုဆဲးသိအံၤနအိပ်အိၣ်န့ၣ်သ့ဝဲ, နအိပ်အိၣ်ဒီးထံချိသ့စ့ၢ်ကိးလီၤ.

ကိပ်ထံဖျပ်

တၢ်လၢအလိပ်တဖ်

ပအံကမူၣ်, ဆိပ်ဒၣ်, နီၣ်ကွဲအ့ၣ်

ပတုအိၣ်အိၣ်အံၤ

စံၣ် (ကၢ) ပအံကမူၣ်လၢထံတုၤအဘၣ်လိာ်ဘၣ်စးဒီးဒီးသီးကကမိထီၣ်အဂီၢ်ဒၣ်န့ၣ် ဆိပ်ဒၣ် (Soda) တစးတက့ၢ်. ဝံၤဒီးလံာ်လုာ်အိၣ်တဘိတဘိထဲစုမုၢ်ဒိၣ်ဒီးကဝီၤ ကျိၤအိၣ်တကွီၤတကွီၤဝံၤဆဲးသိအိၣ်တက့ၢ်. နထိးအိၣ်လၢတၢ်ဆၢထံလီၤသကၢသု လီၤ. နမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးအဆၢတဘျီယီၤဒီးဖဲနစံၢ်အိၣ်အခါစံၢ်ယုာ်လၢအံၤသၣ်ဆၢတက့ၢ်. ကျဲအဂၤတဘိန့ၣ်စုၣ်လီၤဟံၣ်နီၣ်ကွဲအ့ၣ်ဖဲအကြၢးဝံၤဝုၤလီၤသကၢအိၣ်တက့ၢ်. ဝုၤ အိၣ်တုၤလၢနစိၤလီၤလၢထံခုၣ်အကျိၣ်ကိၣ်လိာ်ထီၣ်တစုတက့ၢ်. ဒီးစိာ်လီၤအိၣ်ဝံၤဖဲ အကီၢ်ဒီးအခါမၤန့ၢ်ကိၣ်ထံဖျပ်ဒီးထိးလီၤလၢနီၣ်ကွဲအ့ၣ်ထံအဖိခိၣ်ဝံၤဟံၣ်ယုထီၣ်အိၣ် ဒီးမၤအိၣ်န့ၣ်တကွီၤဝံၤတကွီၤတက့ၢ်. ဝံၤဒီးနအိၣ်အိၣ်သုလီၤ.

တကွံသၣ်ဃု

တၢ်လာအလိၣ်တဖၣ်

တကွံဝါသၣ်သံသိ

သိ

အံသၣ်

အံသၣ်ဆၢ

မိခၣ် (သပၤဆဲးသိ)

ပတုအိပ်အိၤဒ်အံၤ

တကွံသုၣ်သံသိန့ၣ်သွဲၣ်ကွံၣ်အဘုၣ်ဝံၤသွဲၣ်လီၤအီၤတကဘျဲးတကဘျဲးဘူဘူဖိတက့ၢ်. မ့ၢ်ဝံၤန့ၣ်ယါယုၣ်အီၤဒီးအံၤသုၣ်ဖဲအဆၢထီၣ်ဝံၤပၣ်အီၤန့ၣ်တစီၢ်ဖိတက့ၢ်.

ဒီထီၣ်သိလၢမိခၢ်အပူၤအါအါတစးတက့ၢ်. တုၤမ့ၢ်သိကိၢ်ထီၣ်န့ၣ်ဆဲးသိထီၣ်တကွံသုၣ်အကဘျဲးသုၣ်တဖၣ်တက့ၢ်. ဆဲးသိအီၤန့ၣ်တုၤလၢတကွံအကဘျဲးတဖၣ်စိုးထီၣ်ထီၣ်ဘိတစုဝံၤဘျၢၣ်ထီၣ်ကွံၣ်အီၤတက့ၢ်.

မ့ၢ်ဘၣ်လံတစု, ဘျၢၣ်ထီၣ်ကွံၣ်အီၤမၤသံးကွံၣ်သိအထံဂ့ၤဂ့ၤတက့ၢ်. တုၤမ့ၢ်အခုၣ်လီၤန့ၣ်ကစိုးဝဲန့ၣ်လီၤ.

နမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးမၤအီၤဒီးအံၤသုၣ်ဆၢတခီ, ဝုၤထီၣ်အံၤသုၣ်ဆၢဒီးထံတုၤလၢအလီၤသကၤမူၢ်မူၢ်နီၢ်နီၢ်တစုတက့ၢ်. စီၤလီၤကွံၣ်အီၤလၢထံခုၣ်အကျါတစးဒ်သိနကသုၣ်ညါဘၣ်လၢမ့ၢ်အကျါထီၣ်တကျါထီၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.

တုၤမ့ၢ်အဘၣ်လံတစု, လူလီၤတကွံသုၣ်လၢတၢ်ဆဲးသိအီၤဝံၤတဖၣ်ဝံၤခွဲးခွဲးဘၣ်လိာ်အီၤဝံၤစိာ်လီၤပၣ်ခုၣ်လီၤအီၤတက့ၢ်. တုၤမ့ၢ်အခုၣ်လီၤန့ၣ်ကစိုးဝဲန့ၣ်လီၤ.

ပအံတာၤ (ဃါယုဝ်ပထိးချံဒီးယီၤနီၤထံ)

တၢ်လာအလိၣ်တဖန်

ပအံသး

တကွံဝါသိမ်

ယီၤနီၤထံ

ပထိးသူအချံ

တကွံဝါအလၢ

ဆါယု (မ့) ရးဘၢနီၣ်သ့

ပီၤဟၢ (သပၤဟၢ)

အံသၣ်

ပတုအိဉ်အီၤဒ်အံၤ

စးထီဉ်စုဉ်လီၤဟ်ပအံၤလၢဂီၤခီအစုၤကတၢၢ်တဂီၤမုၢ်တူဉ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်လၢနကဘဉ် ကတၢၢ်ကတီၤအီၤန့ၢ်မုၢ်ဝဲတကွံဝါအလဉ်, တကွံဝဉ်သဉ်မံ, ပထိးသူချံ, ဃီၤန့ၢ်ထံ, ဆါယု (မုၢ်တအိဉ်ရၢးဘၢဉ်ကွီၤသ့စ့ၢ်ကိး) ဒီးပအံၤဟၢသ့တဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

တကွံသဉ်န့ဉ်နကဘဉ်ကုလီၤအီၤတဖျၢဉ်န့ဉ်ခံကုသၢကုဒီးဟ်လီၤဆီအီၤန့ဉ်လီၤ. တကွံလဉ်န့ဉ်နကဘဉ်သဉ်ညံးအီၤဒီးမ့ဉ်အူ မ့တမ့ၢ် လိညံးထီဉ်အီၤလၢမုၢ်အတၢ် ကိၢ်တစိၢ်ဖိ, ဝံၤဒီးနကဘဉ်ဖှိလီၤအီၤတကုတကုဒီးထွါစိအီၤစိစိန့ဉ်လီၤ.

ဝံၤဒီးဟၢထီဉ်ပအံၤလၢပီၤဟၢ (သပၤဟၢ) အပူၤ, တုၤပအံၤမံတစုစိၢ်လီၤထၢန့ဉ်အီၤ လၢသပၤအဂၤတဖျၢဉ်အပူၤတက့ၢ်. ဝံၤလူလီၤဃီၤန့ၢ်ထံကျဲဉ်ကျိဘဉ်လိာ်ထီဉ်ပ အံ, ဃါယုဉ်ဒီးအံသဉ်ဖဲအဘဉ်တက့ၢ်. အံသဉ်မုၢ်ပဉ်ယုဉ်မးဃီၤန့ၢ်ထံကဝံဉ်သိဝဲ န့ဉ်လီၤ. တုၤမုၢ်နကျဲဉ်ကျိဃီၤန့ၢ်ထံဒီးပအံၤဝံၤလံတစုနဘိဉ်ထီဉ်အီၤသ့လဲန့ဉ်လီၤ.

လၢနကဘိဉ်အီၤအဂီၢ်, မၤန့ၢ်တကွံလဉ်ခံကုဒီးကထၢထီဉ်အီၤ-တကွံလဉ်န့ဉ်အိဉ် ဒီးအပူၤဒီးအချၢန့ဉ်လီၤ. နကဘဉ်ဖၢနုဉ်ပအံၤဒီးတကွံသဉ်လၢအချၢတကပၤန့ဉ် လီၤ. ဖၢနုဉ်လီၤပအံၤတစး, ဝံၤဟ်လီၤတကွံသဉ်ခံကု မ့တမ့ၢ် သၢကု, ဝံၤမၤဘၢအီၤ ဒီးပအံၤတစးဖိဝံၤချံးဘၢအီၤအစုဉ်ဒီးအထွဲဒီးချံးအခိဉ်ဒီးအခံးဃံးဖဲအကြၢးတ က့ၢ်. ဝံၤဘိဉ်အီၤန့ဉ်တက့ၢ်ဝံၤတက့တုၤအလၢာ်တစုတက့ၢ်. ဝံၤဒီးတဘိဉ်န့ဉ်နက ဘဉ်ယုဒီးကထၢထီဉ်ခံကုန့ဉ်လီၤ. နဒီးကထၢဒီးယုဉ်အီၤသၢကုသ့စ့ၢ်ကိးလီၤ. မုၢ်ဝံၤခဲလၢာ်ဟၢထီဉ်အီၤလၢသပၤဟၢအပူၤတုၤအမံတစုတက့ၢ်.

ကိပ်တကွံသပ်တာ

တၢ်လာအလိပ်တဖ်

ဟုကမူၣ်
တကွံသပ်
ဆိပ်ဒ်
ယီၤန့ၢ်ထံ
အံသပ်ဆၢ
အံသပ်
ယီၤသပ်
တကွံဝါလၢ

ပတုအိပ်အိၤဒ်အံၤ

အခိၣ်ထံးကတၢၢ်န့ၣ်နကဘၣ်စံၢ်ယုၣ်ဟုကမူၣ်ဒီးတကွံဝါသၣ်မံ မ့တမ့ၢ် တကွံတမံၤလၢလၢအသၣ်မံၣ်ညးမူၣ်မူၣ်နီၣ်နီၣ်န့ၣ်လီၤ. နကဘၣ်ထၢန့ၣ်ယုၣ်ဒီးဆိၣ်ဒုၣ်ကမူၣ်ဖဲအကြၢး, ယီၤနီၣ်ထံ, ယီၤသၣ်အယဲၤ, အံၤသၣ်ဆၢဒီးအံၤသၣ်ဖဲအကြၢးအဘၣ်န့ၣ်လီၤ. စံၢ်ကျဲၣ်ကျိအိၤတုၤလၢအဘၣ်လိၣ်ဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်က့ၢ်.

တကွံဝါအလၢန့ၣ်နကဘၣ်ကတၢၢ်ကတီၤ, မၤကဆိအိၤ, ကုလီၤအိၤတက့ဘၣ်တက့ဒ်သီးဒီးတၢ်ဘၢကိၣ်အဂ့ၤအဂၤတဖၣ်အသီးန့ၣ်လီၤ. ဝံၤဒီးနကဘၣ်ဘိၣ်ထီၣ်ဟုလၢနကျဲၣ်ကျိယုၣ်ဒီးတကွံသၣ်န့ၣ်လီၤ. နဘိၣ်အိၤဒ်လဲၣ်ဂ့ၤသ့လီၤ, ကဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢနအဲၣ်ဒီးဒ်လဲၣ်တကလုၣ်န့ၣ်လီၤ. နဘိၣ်အိၤဒ်ပှၤဘိၣ်ပအံၤဘၢအသိးသ့, မ့တမ့ၢ် နဘိၣ်အိၤသၢနၢၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘိၣ်အိၤတက့ဘၣ်တက့တုၤအဝံၤတစုဟၢထီၣ်အိၤလၢသပၤဟၢအပူၤတက့ၢ်. တၢ်ဟၢကိၣ်ဘၢအံၤကယံၣ်ဝဲ ၃၀ တုၤ ၄၀ မံးနံးအဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆၢကတီၢ်မ့ၢ်ပှၤထီၣ် ၃၀ မံးနံးန့ၣ်, ဘုၣ်လီၤကွၢ်ကိၣ်တဘၢဒ်သီးဒီးနကသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢမ့ၢ်အမံတမံလဲၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. မ့ၢ်တမံဒီးတခီနဆဲးဟၢမံအိၤသ့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်မံလံတစု, နအိၣ်အိၤတဘျီယီၤကိၣ်ကိၣ်လၢၤလၢၤသ့ၣ် မ့တမ့ၢ် နဟံးခုၣ်လီၤဝံၤမးအိၣ်အိၤသ့ၣ်လီၤ.

ကိပ်ဟုဘၤ (ကိပ်အံသပ်)

တၢ်လာအလိၣ်တဖ်

ဟုကမူၣ်
အံသပ်ဆၢ
ယီၤနီၣ်ထံ
အံသပ်

ပတုအိပ်အိပ်အိပ်

တၢ်ကတိၤတက့ၢ်လၢ- ကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တက့ၢ်ဝါအလၢပှ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ. မၤန့ၢ်တက့ၢ်လၢပှ်တက့ၢ်တက့ၢ်ဝဲ, လဲးဘဲထီၣ်အိၤလၢမ့ၢ်အူတဖၣ်ဒီးထူးစီအိၤလၢတၢ်ကံးညၢ်ကဆိတက့ၢ်. မ့တမ့ၢ် နကျိန့ၢ်တက့ၢ်လၢပှ်တက့ၢ်ဝဲလိၤအိၤဒီးမ့ၢ်တုၤအညံးထီၣ်တဖု, က့လီၤအိၤတက့ၢ်တက့ၢ်ဒီးထူးကဆိအိၤတက့ၢ်. ဝဲဒီးပၢ်ယၢ်အိၤလၢတၢ်ပူၤတၢ်လီၤတမံၤမံၤအပူၤတက့ၢ်.

တၢ်ကတိၤဟု-ဟုကမုၢ်တဘိၣ်န့ၢ်မၤန့ၢ်အိၤထဲတဝ် (ကအိၣ်တၢ်န့ၢ်ထံဒၣ်အံၤဖျၢၣ်) ဒီးကျဲလီၤအိၤလၢထံကျါ, ယုၣ်ဒီးယီၤန့ၢ်ထံ, အံၤသၢ်ဆၢ, ဒီးအံၤသၢ်ဖဲအဘၣ်တက့ၢ်. အိၣ်ကွၢ်အဆၢအဘျါတဖၣ်ဖိတက့ၢ်. စုၣ်လီၤဟုသးဝဲၤကံၢ်န့ၢ်ဟုသ့စ့ၢ်ကိးလီၤ.

ဖဲနကျဲအိၤမုၢ်မုၢ်နီၢ်နီၢ်ဝဲဒၣ်ထီၣ်အိၤလၢလၢ်ဆိခိၣ်, ချီအိၤဒီးခွဲးခွဲးအိၤတလီၤလီၤတက့ၢ်. တုၤမ့ၢ်အကလၢ်ထီၣ်န့ၢ်နကဘၣ်ခွဲးခွဲးအိၤတထံၣ်ယီၤသိးအခံးသုတကိၢ်ဘိတဂ့ၤအဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. ချီတုၤလၢအလီၤသကၤကိၣ်လိၣ်ထီၣ်တစုစိၣ်လီၤအိၤတက့ၢ်. ခဲအံၤန့ၢ်နကဘၣ်ဘိၣ်ထီၣ်အိၤန့ၢ်လီၤ. ဒီကထၢတက့ၢ်လၢပှ်ခံကထၢလၢအချါတခီ, ဘျၢၣ်န့ၢ်ဟုဝုၤတနီၣ်တၢၤ (နီၣ်တၢၤအိၣ်မ့ၢ်) ဝဲၤချဲးတက့ၢ်လၢပှ်လၢအစုၣ်ဒီးအထွဲ, ဝဲဒီးချဲးဘၢအခိၣ်အခံၣ်ပူၤဘိၣ်ပအံၤဘၢအသိးတက့ၢ်. ဘိၣ်အိၤယံးဖဲအကြးတက့ၢ်. တဘၣ်မၤဟုအါတလၢတဂ့ၤ, ဟုမ့ၢ်အါန့ၢ်နဟၢမံဘၣ်အိၤကီၢ်န့ၢ်လီၤ.

ဝဲဒီးပၢ်လီၤအိၤလၢသပၤဟၢ (ပီၤဟၢ) အပူၤဒီးဟၢထီၣ်အိၤတက့ၢ်. နဟၢအိၤကယံၣ်ဝဲ ၂၀ မံးနံးန့ၢ်လီၤ. ဖဲ ၂၀ မံးနံးပွဲၤထီၣ်န့ၢ်ဟံးထီၣ်ကွၢ်တဘၢဒီးဘျၢၣ်လီၤကွၢ်လၢနကမၤလီၤတၢ်မ့ၢ်အမံတမံလဲၣ်န့ၢ်တက့ၢ်. မ့ၢ်တမံဟၢကဒီးအိၤတုၤအမံတက့ၢ်.

ဒိပ်ဒိပ်သပ်တာ

တၢ်လာအလိပ်တဖ်

တကွံဝါအဒိပ်ဒိပ်သပ်

ဟုကမူန

အံသပ်

တၢ်ဖိဆၢကမူန

ပသာဝါ

ပသာဂီၤ

သယီကမူန

တကွံဝါလပ်

နီၣ်က့ဖိခိၣ်စူ

ပတုအိပ်အီၤဒ်အံၤ

တကွံလၢ်န့ၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တကွံဝါအလၢ်ပှ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ. မၤန့ၢ်တကွံလၢ်က လီၤတကွံတကွံဝံၤ, လဲးဘဲထီၣ်အီၤလၢမ့ၢ်အူတဖးဒီးထူးစီအီၤလၢတၢ်ကံးညၢ်က ဆိုတကွံ. မ့တမ့ၢ် နကျိန့ၢ်တကွံလၢ်စ့ၤကိၣ်ဘၣ်ဝံၤလိအီၤဒီးမ့ၢ်တုၤအညးထီၣ်တ စုက့လီၤအီၤတကွံတကွံဒီးထူးကဆိုအီၤတကွံ. ဝံၤဒီးပၢ်ယၢ်အီၤလၢတၢ်ပူၤတၢ်လီၤ တမံၤမံၤအပူၤတကွံ.

တိန့ၢ်တကွံဝါအဒိၣ်ခိၣ်တဖျါဝံၤအဲးကွံၣ်အဘျၢ်ပှ်တလၢသ့ၣ်တဖၣ်တကွံ. ဝံၤဒီး ဆိုလီၤအီၤတကဘျးတကဘျးဒီးစုၣ်လီၤပၢ်အီၤလၢထံကျါန့ၣ်လၢအကျဲလုၣ်အသး ဒီးအံသၣ်န့ၣ်တကွံ. မ့တမ့ၢ် ကထီၣ်သူဘၣ်ဖူးန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဝံၤန့ၣ်သ့ၣ်လီၤပၢ်ပသၢ ဝါ, ပသၢဂီၤလၢလိခိတဘျၢ်အပူၤတကွံ.

နကတဲၣ်ကတီၤပၢ်တၢ်ဝံၤခဲလၢ်တစု, ကျဲလီၤဟုတဖးဒီးလူလီၤဒိၣ်ခိၣ်သၣ်အယဲၤ ဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢဟုကျါ, ထၢန့ၣ်လီၤပသၢဝါ, ပသၢဂီၤဒီးတယိကမူၣ်တဖးတကွံ. ထၢန့ၣ်လီၤစ့ၤကိးတၢ်ဖိဆၢကမူၣ်ဒီးအံသၣ်ဖဲအဆၢထီၣ်ဘၣ်လိၣ်န့ၣ်တကွံ. ဇွဲးဇွဲး ဘၣ်လိၣ်အီၤတကွံ. ဒိၣ်ခိၣ်သၣ်အယဲၤန့ၣ်ကဘၣ်အါန့ၢ်ဟုန့ၣ်လီၤ.

ဝံၤနမ့ၢ်ဘိၣ်ထီၣ်အီၤန့ၣ်မၤန့ၢ်တကွံလၢ်ခံက့သၢက့, ဒီကထၢထီၣ်အီၤ, ဘျါၣ်လီၤ ဒိၣ်ခိၣ်သၣ်ယါဒီးဟုခံနီၣ်တၢၤ (နီၣ်တၢၤအီၣ်မ့ၢ်) ယၣ်ယၣ်ဝံၤဘိၣ်ချံးအီၤလၢအ ခိၣ်အခံဒီးအကပၤယၢ်ခိန့ၣ်ချံးတၢ်အီၤဒီးဆဲးတၢ်အီၤဒီးဝၣ်က့ဖိတဘိတကွံ. မၤ အီၤဒီးန့ၣ်တဘၢဘၣ်တဘၢမ့ၢ်ဝံၤဟၢထီၣ်အီၤလၢသပၤဟၢအပူၤဒီးနဟၢအီၤက ယံၣ်ဝဲအစ့ၤကတၢ်တနၣ်ရံၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ပဲၤထီၣ်တနၣ်ရံၣ်န့ၣ်ဟံးန့ၢ်ဘျၢ်လီၤကွၢ် အီၤတဘၢဒ်သီးနကသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢအမံတမံန့ၣ်တကွံ. မ့ၢ်မံလံန့ၣ်ဒိၣ်ခိၣ်သၣ်အ ယဲၤသ့ၣ်တဖၣ်ကဘဲဝဲ, ဒီးဟုလၢအသးကံၢ်တဝါလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

မုၤတီၤ

တၢ်လာအလိန်တဖန်

ပအံ

ဝန်သီယဲန်အလန် (ဝန်ကးအလန်)

ဆှါယု

သပးဟး (ပိးဟး)

ပတုအိဉ်အိၤဒ်အံၤ

တၢ်လၢမ့ၤတၢ်န့ၣ်ပကိးစ့ၢ်ကိးအိၤလၢမ့ၤတၢ်လီၤ. မ့ၢ်ကညီဖိတဖဉ်အကိုဉ်လၢအညီ
န့ၢ်မၤအိဉ်ဝဲလီၤ. နကမၤမ့ၤတၢ်အကိုဉ်တၢ်လၢအလိဉ်မ့ၢ်ဝဲပအံၤဒီးဝဉ်သီယဲဉ်အလဉ်
(ဝဉ်ကးအလဉ်) လီၤ. စုဉ်လီၤဟ်ပအံၤမ့ၢ်ဝဲမၤကဆဲကဆိဝဉ်သီယဲဉ်အလဉ်, တံာ်
ကွံာ်အခိဉ်အခံဝဲချံးတရံးအိၤဒ်“ပိၤစုခိဉ်” အသိးဒီးဒၣ်န့ၣ်ပအံၤဝဲကးဘၢက့ၤအိၤ,
ယုယာ်အိၤလၢဆၢတက့ၢ်. မ့ၢ်ဝဲဖိအိၤ မ့တမ့ၢ် ဟၢအိၤတုၤအမံတက့ၢ်. မ့ၢ်မံဒီးနမ့ၢ်
ဟ်လီၤအိၤလၢခွးပူၤန့ၣ်ကလီၤကံာ်ခိဉ်အခံစု (ချိဉ်မ့ၤတၢ်) တဖဉ်လီၤ. ပှၤသးပှၤမၤ
ထါစံးဝဲ,

ယုလဉ်အံဉ်ထူဘိကဒၢ
ချိဉ်မ့ၢ်လီၤဒးလၢကွံာ်ပၤ
ချိဉ်အမံဆဲအမံကိး
အခံစုအခိဉ်တအိး

တၢ်လၢပဘဉ်ဟ်သ့ဉ်ဟ်သးန့ၣ်အါတက့ၢ်ပဝဲပှၤကညီတဖဉ်ပမၤတၢ်အညီလီၤ. ပ
မၤအိၤဒ်ဝဉ်အလဲအထီအသိးဒီးအိဉ်ဖးဒိဉ်လီၤ. မ့ၢ်ဒိဉ်ဒီးပကြးကူးလီၤက့ၤအိၤ
ဆဲးဆဲးဖိဒ်သိးပတၢၤအိၤလၢနီဉ်တၢၤ, ပဆဲးအိၤလၢနီဉ်ဆဲးကညီအကိုဉ်န့ၣ်လီၤ. ပ
မ့ၢ်မၤခုပသးဒီးဘိဉ်တဘျီယိဆဲးဆဲးဖိန့ၣ်ကလီၤအိဉ်လီၤကွံာ်လီၤအိဉ်လီၤအိမးလီၤ.
ပဟ်လီၤလၢခွးပူၤဝဲဖိလီၤအဖိခိဉ်လၢနီဉ်သိချံအကမူဉ်ဒီးယီၤသဉ်အနီၢ်န့ၣ်ဘဲမး
လီၤ.

ထံလူၤသပ်ဆဲးသိ

တၢ်လာအလိပ်တဖန်

ထံလူၤသပ်

ပအံကမူၣ်

ဟုကမူၣ်

ဆိပ်ဒၣ်

တကွံဝါသၣ်မံ

သိ

မိခၣ် (သပၤဆဲးသိ)

ပတုအိပ်အိပ်အိပ်

လူလီယုဟုသးခံဆးဒီးပအံသးတဆး, သုစို်အိပ်စီစီဝံစု်လီအိပ်တမု်ထု်တကွ်. မု်ဝံဒီးကံဘျးအိပ်လါဆာ်ကံအပူတုနမနု်အလီသကါခဲလါတကွ်. ဟုလီသကါအကျါထါနု်လီဆိပ်ဒု်ထဲတစဲဖိမိဒီးခွဲခွဲဘဉ်ဂီၢ်အိပ်တကွ်. ဒ်သိးအလွဲကဂုၤဝဲအဂီၢ်မနု်တကွ်ဝါသဉ်မံတဖျါဝံမၤဘျးဒီးကျဲၣ်ကျိယု်အိပ်တကွ်.

ကိလီထံလူသဉ်ဒီးသွဲၣ်လီအိပ်တဘိတဘိဒီးစု်လီပာ်အိပ်လါထံကျါတစိ်ဖိတကွ်. ဒ်ထီၣ်သိကိ်ကိ်ဝံမၤနု်ထံလူသဉ်စ့ၤကိ်ဘိ, စု်လီအိပ်လါဟုလီသကါအကျါဝံဆးသိထီၣ်အိပ်တကွ်. မု်ထီၣ်ဘိဒီးစိးထီၣ်န့ၣ်မံန့ၣ်လီ. နမၤပအံမု်စ့ၤန့ၣ်နထံလူသဉ်ဆးသိကျါသ့ဝဲအယိကွ်ဒီးကျဲၣ်ကျိယု်အိပ်ဖဲအကြးအဘဉ်ကတၢ်န့ၣ်တကွ်.

တၢ်ထိးအိပ်အထံ (လၢထံလူသဉ်ဆးသိအဂီၢ်)

နကလိၣ်ဘဉ်ဝဲသဘုဟီၣ်လၢကမူၣ်, မိကျိၢ်သဉ်ထံ, ပသၢဝါသဉ်, အံသဉ်ဆၢ, မိၢ်ကံသဉ်သံသိ, တရူးတၢ်နမူဒီး, ပသၢဘိ, သဘဉ်ပြီ, အံသဉ် မုတမုၢ် ညဉ်ထံဟီ, တၢ်ဖိဆၢကမူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီ.

ဝဲမံသဘုဟီၣ်လၢဝံတၢ်ကမူၣ်ပာ်အိပ်လါလီစိတဘုၣ်အပူတကွ်. မိကျိၢ်သဉ်မံန့ၣ်စု်လီပာ်အိပ်လါထံ, လၢလီစိတဘုၣ်အပူတကွ်. မိၢ်ကံသဉ်သံသိန့ၣ်သွဲၣ်လီအိပ်တပြီကဒ်ဖိဒီးပာ်အိပ်လါလီစိတဘုၣ်အပူတကွ်. ပသၢဘိဒီးတၢ်နမူဒီးစ့ၢ်ကီးသွဲၣ်ပြီလီအိပ်ဝံပာ်လီအိပ်လါလီစိတဘုၣ်အပူတကွ်. ပသၢဝါသဉ်န့ၣ်ဆးကွံၣ်အဘုၣ်ဒီးတၢ်ဘျးပာ်လီအိပ်လါလီစိတဘုၣ်အပူတကွ်.

လှိုလှိုထူသန့်ကညီကိပ်ဒီးကိပ်လာကညီဖိမးအိပ်ညီန့ဝဲတဖၣ်

ဖဲနကအိပ်အီၤအခါဘျုးန့ၣ်တၢ်ဆံၣ်ထံသၢနီၣ်တၢ်လွံၣ်နီၣ်တၢ်, ဝံၤဘျုးန့ၣ်သဘၣ်
ဟီၣ်လၢကမူၣ်, မိၢ်ကံၢ်သၣ်သံသီ, ပသၢဘီ, ပသၢဝါသၣ်တခါတစဲးတက့ၢ်. ဖၢန့ၣ်
လီၤညၣ်ထံဟီ မ့တမ့ၢ် အံၤသၣ်, ဒီးတၢ်ဖိဆၢကမူၣ်ဒီးအံၤသၣ်ဆၢဖဲအဆၢဒီးနအိပ်
အီၤဘဲအသိးတက့ၢ်. ဝံၤကျဲၣ်ကျိယုၣ်အီၤတက့ၢ်. တၢ်အထံအံၤပှၤထိးအိပ်အီၤဒီး
ထံလူၤသၣ်ဆဲးသိန့ၣ်လီၤ.

ပုဂံ

တၢ်လၢအလိာ်တဖန်

ပုဂံသဘဲအချံ

အံသၢ်ဆၢ မ့တမ့ၢ် ကထံလီၤသကၢ

အံသၢ်

သပၤထးဝါအခံဖျိ မ့တမ့ၢ် မိခဉ်

ပတုအိၣ်အီၤအံၤ

ပုဂံန့ၣ်တုၤမ့ၢ်အပုၢ်ထီၣ်န့ၣ်လဲၤဘၣ်န့ၢ်အချံဝံၤမၤလီၤဆူန့ၢ်အချံအါအါတက့ၢ်. ဝံၤတချုးလၢန့ၣ်အီၤန့ၣ်နကဘၣ်လိအီၤလၢမ့ၢ်အတၢ်ကိၢ်တုၤအယုထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဝဲၣ်ပုဂံအချံတဖန်လၢသပၤထးဝါအပူၤ, မ့ၢ်ဖးထီၣ်န့ၣ်တရၤဘၣ်ဂီၢ်အီၤတက့ၢ်. မ့ၣ်အူကဘၣ်ကိၢ်ကိၢ်လီၤ. တဘျီန့ၣ်ထၢန့ၣ်ကွၢ်တၢ်န့ၢ်ထံၤအစၢၤကတၢ်တဖျါတက့ၢ်.

ကိပ်ဒွပ်ဒွပ်

တၢ်လာအလိပ်တဖန်

ကိပ်ဒွပ်ဒွပ်ဘိပ် (သန်ကူန)

ယီၤနုၤထံ

အံသၣ်ဆၢ, အံသၣ်

ပတုအိပ်အိၣ်အံၤ

စုၣ်လီၤပၢၤကိပ်ဒွပ်ဒွပ်လၢထံတစီၤဖိဝံၤမၤသံးအထံတက့ၢ်. ဝံၤဒိကလၢထီၣ်ထံ
ချီတက့ၢ်. ဖဲအကလၢထီၣ်န့ၣ်ထၢန့ၣ်လီၤကိပ်ဒွပ်ဒွပ်ဒီးခွဲးခွဲးအိၣ်ဒီးချီအိၣ်တုၤအမဲၣ်
ချီလီၤမၢ်တစုၤဒီးစိၣ်လီၤလူလီၤခုၣ်အိၣ်လၢသပၤတဖျၢၣ်အပူၤတက့ၢ်. မ့ၢ်စုၣ်လီၤန့ၣ်
ပအိၣ်အိၣ်ဒီးယီၤနုၤထံဆၢန့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်မၤယီၤနုၤထံန့ၣ်ကျဲလီၤယီၤနုၤထံဒီးထံချီ
ကိၢ်လၢသပၤလီၤဆိတဖျၢၣ်အပူၤ, ကျဲအိၣ်ဒီးအံသၣ်ဆၢဒီးအံသၣ်ဖဲအကြးန့ၣ်တ
က့ၢ်. ပၢ်စုၣ်လီၤယီၤနုၤထံလၢနကျဲတဖန်တက့ၢ်. နမ့ၢ်ထၢန့ၣ်လီၤန့ၣ်စီၤပၤအတံၢ်
(မိၤယၢ်တံၢ်) န့ၣ်ဘဲစ့ၢ်ကိးလီၤ. ဖဲတၢ်ကိၢ်ခါအဆၢကတီၢ်, နမၤအိၣ်ဒီးထံစုၣ်ကိပ်
လိၣ်သ့စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

ယီဖျိထံပီးစံချံ

တၢ်လၢအလိာ်တဖၣ်

ယီဘီၣ်သၣ်, ပီးစံချံ (နီၣ်ဝီၤသ့အချံ)

ပတုအိၣ်အိၣ်အံၤ

ကိလီၤယီဘီၣ်သၣ်သၢဖျါလွံၤဖျါ, လူလီၤအထံလၢသပၤတဖျါအပူၤဒီးတၢ်န့ၢ် ယီဖျိအညၣ်ဘီၣ်ဖိတဖၣ်ဝံၤကျဲၣ်ကျိယုၣ်အိၣ်လၢအထံအကျါတက့ၢ်.

ဝံၤထၢန့ၢ်ပီးစံချံအထံတနီၣ်တၢၤ (နီၣ်တၢၤအိၣ်မ့ၤ) ယၣ်ယၣ်တက့ၢ်. ပၤအိၣ်တူၤ ပီးစံချံဖးထီၣ်တစုန့ၣ်နအိၣ်အိၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဒံမုၢ်သၣ်ပီးစံချံအထံ

တၢ်လၢအလိာ်တဖၣ်

ဒံမုၢ်သၣ်မံ, အံသၣ်ဆၢ (မ့ၢ်အဲၣ်ဒီး), အံသၣ်

ပတုအိၣ်အိၣ်အံၤ

ကိလီၤဒံမုၢ်သၣ်ဖးဒိၣ်တဖျါခံက့, ဝံၤဒီးတၢ်အိၣ်လၢနီၣ်တၢၤတက့ၢ်. နအိၣ်အချံမ့ၢ် တဘဲဘၣ်တခါနတၢ်ကွံၢ်အချံဒီးပၤလီၤဆိအိၣ်သ့လီၤ.

တၢ်န့ၢ်ဒံမုၢ်သၣ်အညၣ်ကဘျါကဘျါဖိတက့ၢ်. နတၢ်အိၣ်မ့ၢ်ဝံၤဒီးမၤလီၤအိၣ်လၢလီၤ ခိသလၢဖးဒိၣ်တဖျါအပူၤဝံၤထၢန့ၢ်လီၤအံသၣ်ဆၢတဖၣ်ဒီးဖၤန့ၣ်လီၤအံသၣ်တပံၤ ဖိဒီးကျဲၣ်ကျိအိၣ်တက့ၢ်. ထၢန့ၢ်လီၤယုၣ်ပီးစံချံတစီၤဖိဝံၤကျဲၣ်ကျိအိၣ်, စုၣ်ပၤအိၣ် နီၣ်တူၤပီးစံချံဖးထီၣ်တစုန့ၣ်နအိၣ်အိၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ပီးစံချံထံ (နိပ်ဝီသ့ချံအထံ)

တၢ်လာအလိပ်တဖ်

ပီးစံချံ

အံသၣ်ဆၢ မ့တမ့ၢ် ထံဆၢဖိ

ပတုအိပ်အိၣ်အံၤ

ပီးစံ (နိပ်ဝီသ့) န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်နၢမူထူၣ်ဖိတကလုာ်လာအအိပ်ဒီးအချံပြိကဒံဖိန့ၣ်လီၤ. ဖဲနိပ်ဝီသ့အဖီပျံၣ်ထီၣ်ဒီးယုထီၣ်တစးတစးအခါဘုၣ်အိၣ်အါအါဒီးလိယုအိၣ်လၢ မ့ၢ်အတၢ်ကိၢ်ကျါတက့ၢ်.

တၢ်နလိယုအိၣ်ဝံၤတစုၣ်လီၤလၢကိၢ်လဲၢ်ပူၤ, ဒိလီၤဆူန့ၢ်အချံပြိကဒံဖိတဖ်ဒီးမ့ မ့ၢ်အဖီယုတခီတၢ်ကွၢ်အိၣ်တက့ၢ်. နကဘၣ်ဝံသးစူၤမၤအိၣ်တစိဖိ, ဒီးနကဘၣ် ထၢကွၢ်အကမူၣ်ကဖုစိစိန့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်မၤန့ၢ်ပီးစံချံတနီၣ်တၢ်ဖးဒိၣ်န့ၣ်နစုၣ်အိၣ်အိၣ် လၢထံကျါကန့ၢ်ဒိၣ်ညါန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ကမၤပီးစံချံအထံအဂီၢ်, မၤန့ၢ်ပီးစံချံဝံၤစုၣ်လီၤအိၣ်လၢထံအကျါ, ပၢ်အိၣ် တစိဖိတၢ်အဖးခဲလၢာ်တစုတက့ၢ်. ဝံၤဒီးနအိၣ်အိၣ်န့ၣ်သ့လီၤ. နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးအိၣ်လၢ အဆၢတခီနကျဲၣ်ကျိဒီးအံသၣ်ဆၢသ့ဝဲ, မ့တမ့ၢ် နကျဲၣ်ကျိဒီးဖိသ့ၣ်ခံအထံ (သစ် ခွၤရေ) မ့တမ့ၢ်စပံးထံသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတနီၣ်နီၤမၤန့ၢ်ဝဲထံဆၢဖိအဖျါပိတဖျါ ခံဖျါ, စုၣ်ယုာ်ဝဲဒီးအိၣ်ဆၢစုၣ်ဂ့ၤမးန့ၣ်လီၤ. ပသးမ့ၢ်ကိၢ်အူန့ၣ်ပအိၣ်ပီးစံချံအထံ န့ၣ်ပသးကအိၣ်က့ၤစုၣ်ယုာ်ကလၢ်န့ၣ်လီၤ.

မိကျိဝံ (သပ်မိကျိဝံ)

တၢ်လၢအလိၣ်တဖၣ်

သပ်မိကျိဝံသပ်မံ, အံသပ်ဆၢ, အံသပ်

ပတုအိၣ်အိၣ်အံၤ

စုၣ်လီၤသပ်မိကျိဝံသပ်မံလၢထံအိၣ်အကျိ, ပၢ်အိၣ်တုၤအကဘျၣ်ထီၣ်ဂ့ၤဂ့ၤဝံၤ, စံၢ်
ကွံာ်အသံး, အယဲၤတဖၣ်ဝံၤပျံၣ်န့ၣ်အိၣ်ထဲအထံနီၣ်နီၣ်, ဖၢနုၣ်လီၤအံသပ်, အံသပ်
ဆၢဖဲအကြးအဘၣ်, ကျဲၣ်ကျိအိၣ်တုၤအဘၣ်လိၣ်ဂ့ၤဂ့ၤဝံၤနဟံးန့ၣ်အိၣ်အိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်
လီၤ. မိကျိဝံအံၤဘၣ်လိၣ်ဒီးတၢ်ဟံးကျိၤ (ဟံးကျိၤ) စ့ၢ်ကိးလီၤ. ဘၣ်ဆၢ
နအိၣ်မ့ၢ်အါတလၢနဟံးကျိၤသ့ၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.

ဒီးကပ်ထံ

တၢ်လၢအလိၣ်တဖၣ်

ဒီးကပ်ဘျၣ်သံကစဲၣ်, အံသပ်ဆၢ

ပတုအိၣ်အိၣ်အံၤ

လဲၤပဲၣ်န့ၣ်ဒီးကပ်ဘျၣ်တက့ၢ်က့ၢ်ဝံၤပဲၣ်က့ၢ်သ့ၣ်ကွံာ်, ဒီးသ့ၣ်စီကွံာ်အဘျၣ်ပျံၣ်တဖၣ်တ
က့ၢ်. ဝံၤဒီးသ့ၣ်ဆံးလီၤအိၣ်, ဒီးမၤန့ၣ်တၢ်ဒၢတမံၤမံၤဒီးစုၣ်လီၤအိၣ်လၢထံချီမံၣ် မ့
တမ့ၢ် ထံအိၣ်အကျိတက့ၢ်. တနၣ်ရံၣ်အတီၢ်ပူၤအထံကလိဟ့ထီၣ်ဖဲန့ၣ်လီၤ.

ဝံၤနကျဲၤက့ၢ်ဒီးအံသပ်ဆၢဒီးနအိၣ်အိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးကပ်ဘျၣ်အထံအံၤဂ့ၤဝံၤ
လၢပုၤသအိၣ်ပူၤကိၢ်, သးကိၢ်အူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဟံင်ဖိယိဖိတနူဆဲးသိအိပ်မုတိတ်ပံ

တံဂီ-အူထာ်နဲး

တံကတိလၢခံ - ဟံင်ဖိယိဖိအတံတုအိပ်သကိး, မအိပ်သကိးကိပ်ခိနီခိန့ၣ်
မုၢ်လှိုလှိုထူသနူယံလၢတမံလၢကညီဖိမၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. နသိးလှိုလှိုအံၤကစိာ်
မူစိာ်ဂဲၤသးအဂီၢ်မူဒါအိပ်လၢပဝဲတဂၤစုာ်စုာ်, လီၤဆီဒၣ်တံၢ်မိာ်ပာ်သ့ၣ်တဖ်န့ၣ်
လီၤ. တံမနုၤအိပ်လၢနဖၣ်ကပူၤလၢနတုအိပ်ကိပ်သ့ၣ်လဲၣ်. နတက့ၢ်သၣ်မံမ့ၢ်အိပ်
တဘၣ်ပာ်ဟးဂီၤအီၤတဂ့ၤ, မအိပ်ကိပ်လၢနအဲၣ်ဒီးအိပ်အီၤတမံမံၤကမ့ၢ်တံၢ်ဂ့ၤ
ဒိၣ်န့ၢ်ဒီးနလဲၤပူၤအိပ်ကိပ်လၢကျးပူၤလၢအပူၤကလံၤဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. နတံဆၢကတိာ်
မ့ၢ်စ့ၤတခီ, ယုန့ၢ်တံဆၢကတိာ်လီၤဆီလၢနကသးဖုံသကိး, ဖံးအိပ်သကိးမအိပ်
သကိးကိပ်ဒီးနပုၤဟံင်ဖိ, နံၤကဝဲၢ်ပျီၢ်ကဒိသကိးန့ၢ်မ့ၢ်တံအမုာ်ကတံၢ်လၢပသး
ပူၤနီၣ်အီၤတသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

.....